UNIUNEA EUROPEANĂ
Fondul European de Dezvoltare Regională

Regio
PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL SUD-EST

Instrumente Structurale 2014-2020

REZUMAT

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

ACZ Consulting
Strategies and beyond

Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est

Inițiativă locală. Dezvoltare regională.

www.inforegio.ro

Beneficiar: Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est
Str. Anghel Saligny, nr. 24,
Brăila, România

Elaborator: SC ACZ Consulting SRL
Str. Ștefan Velovan, nr. 23A,
Craiova, România

Proiect cofinanțat din FEDR prin POR 2014-2020

Acronime

ADR	Agenția pentru Dezvoltare Regională
ANCSI	Autoritatea Națională pentru Cercetare Științifică și Inovare
BNR	Banca Națională a României
CAEN	Clasificarea Activităților din Economia Națională
CDI	Cercetare Dezvoltare Inovare
CIF	Cost, Insurance, Freight / Cost, Asigurare, Navlu
CRI	Consorțiul Regional de Inovare
FEDR	Fondul European pentru Dezvoltare Regională
FESI	Fondurile Europene Structurale și de Investiții
FOB	Free on Board/Liber la bord
GPT	Tehnologii cu scop general
GVC	Global Value Chain (lanțul valoric global)
IAC	Indicele de Avantaj Comparativ
IPC	Indicele de Potențial Competitiv
IMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
INS	Institutul Național de Statistică
ISD	Investiții Străine Directe
MDRAPFE	Ministerul Dezvoltării Regionale, Administrației Publice și Fondurilor Europene
NABS	Nomenclatorul pentru analiza și comparația bugetelor și programelor

	științifice
NC	Nomenclator Combinat
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OES	Organizații Economie Socială
OSIM	Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci
PIB	Produsul Intern Brut
PN	Program Național
PNCDI	Planul Naţional de Cercetare, Dezvoltare Tehnologică şi Inovare
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
POR	Programul Operațional Regional
POS CCE	Programul Operațional Sectorial Creșterea Competitivității Economice
PPC	Paritatea Puterii de Cumpărare
RIS3	Strategie de Inovare Regională
SBA	Small Business Act
SNC	Strategia Națională pentru Competitivitate
SNCDI	Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare şi Inovare 2014-2020
SPC	Standard al Puterii de Cumpărare
SSIR SE	Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est
SWOT	Puncte Forte, Puncte Slabe, Amenințări și Oportunități
TIC	Tehnologia informației și a comunicațiilor
UE	Uniunea Europeană
VAB	Valoare Adăugată Brută

Cuprins

Acronime 3
Cuprins 5
Introducere 6
Scopul strategiei 6
Procesul de elaborare a strategiei 7
Capitolul I. Analiza contextului regional şi a potenţialului de inovare al Regiunii Sud-Est 9
1.1 Active regionale - infrastructuri tehnologice 9
1.2 Legături/relații cu restul lumii şi poziționarea regiunii în Uniunea Europeană/ economia globală 14
1.3. Dinamica mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est. Domenii de specializare inteligentă 17
1.3.1. Particularități ale mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est 17
1.3.2. Profilul întreprinzătorilor din Regiunea Sud-Est 17
1.3.3. Domeniile prioritare de Specializare Inteligentă ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est 18
1.4 Analiza SWOT 23
1.5. Concluziile analizei 27
Capitolul II. Guvernarea regională: asigurarea participării şi a asumării 29
Capitolul III. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii 32
Capitolul IV. Priorități strategice pentru specializarea inteligentă 34
Capitolul V. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune 46
Capitolul VI. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare 52
Concluzii 58

Introducere

Scopul strategiei

Investițiile orientate către domeniul cercetării, inovării și antreprenoriatului reprezintă punctul central al Strategiei Europa 2020 și totodată un răspuns esențial al Europei la dificultățile create de criza economică. Conform Ghidului de elaborare a Strategiilor de Cercetare, Inovare și Specializarea Inteligentă (RIS3), adoptarea unei abordări integrate și strategice în domeniul inovării reprezintă un factor esențial care maximizează potențialul de cercetare și inovare la nivel european, național și regional.

Conceptul de specializare inteligentă la nivel regional (RIS3) are rolul de a oferi contextul necesar fundamentării investițiilor realizate în domeniile cercetare, dezvoltare și inovare realizate prin politica de coeziune a UE. De asemenea, acest concept a fost promovat în cadrul lucrării "Contribuția politicii regionale la creșterea inteligentă în Europa 2020". În acest document, Comisia Europeană încurajează elaborarea strategiilor naționale și regionale de cercetare și inovare pentru o specializare inteligentă, ca mijloc de a furniza în mod susținut sprijin din fondurile structurale. Specializarea inteligentă presupune o abordare strategică și integrată, care are rolul de a valorifica potențialul de creștere inteligentă și de economie bazată pe cunoaștere în toate regiunile.

Abordarea RIS3 este relevantă pentru toate cele trei priorități ale Strategiei Europa 2020, respectiv pentru o:

- creștere inteligentă, prin investiții mai eficiente în educație, cercetare și inovare;
- creștere durabilă, prin orientarea decisivă către o economie cu emisii scăzute de dioxid de carbon;
- creștere favorabilă incluziunii, prin punerea accentului pe crearea de locuri de muncă și pe reducerea sărăciei.

Specializarea inteligentă se bazează pe un proces de ”descoperire antreprenorială”, respectiv de identificare a unor domenii în care o regiune excelează sau are potențialul de a excela în viitor. Această abordare este inclusă și la nivelul politicii de coeziune 2014-2020, reprezentând o condiționalitate pentru utilizarea Fondului European de Dezvoltare Regională (FEDR) adresat dezvoltării competitive în perioada 2014-2020.

În acest context, Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, în calitate de organizație neguvernamentală de utilitate publică, care activează în domeniul dezvoltării regionale, și-a propus elaborarea unei Strategii de Specializare Inteligentă a Regiunii. Obiectivul principal al acestei strategii este de a contribui la fundamentarea procesului de planificare strategică a dezvoltării Regiunii Sud-Est pentru perioada de programare 2014-2020, prin analizarea stadiului actual al dezvoltării economice a regiunii, cu accent pe identificarea celor mai performante sectoare economice de la nivel regional, care prezintă avantaje competitive. În urma elaborării SSIR SE, s-au stabilit domeniile prioritare în care se vor concentra investițiile în următoarea perioadă de programare 2014-2020, precum și cadrul necesar dezvoltării unui mediu economico-social performant la nivel regional.

Procesul de elaborare a strategiei

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est a fost realizată printr-un proces partenerial, care a avut drept scop implicarea sectoarelor cu un puternic caracter inovativ (întreprinderi, tineri întreprinzători, clustere, organizaţii de afaceri/camere de comerţ, universităţi, instituţii/organisme de cercetare publice şi private, parcuri ştiinţifice şi tehnologice, entităţi de transfer tehnologic, Autorităţi Publice Locale, incubatoare, inspectorate şcolare judeţene, ONG-uri, organizaţii sociale şi alte instituţii relevante).

Elaborarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est s-a concentrat pe un număr limitat de domenii competitive, identificate în urma procesului de analiză socio-economică realizată la nivel regional, precum și în urma desfășurării unei analize calitative și cantitative în rândul reprezentanților mediului de afaceri, a structurilor de sprijinire a afacerilor, a universităților, institutelor de cercetare, ai centrelor de cercetare și centrelor de transfer tehnologic. Procesul partenerial de stabilire a priorităților de inovare la nivelul regiunii a asigurat asumarea responsabilităților în ce privește implementarea Strategiei de Specializare Inteligentă.

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est 2014-2020 a cuprins următoarele direcții principale:

- Analiza contextului regional și a potențialului de inovare;
- Organizarea unui număr de minim șase întâlniri de lucru (de tip Focus Grup) pe domeniile de specializare inteligentă identificate la nivelul regiunii, cu reprezentanții grupului

ţintă relevanţi pe fiecare domeniu în parte;

- Aplicarea sondajelor (prin chestionare) în rândul fiecărei categorii a reprezentanţilor grupului ţintă;
- Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii;
- Definirea combinaţiilor de politici coerente, directive şi planuri de acţiune;
- Integrarea mecanismelor de monitorizare şi evaluare a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est.

Capitolul I. Analiza contextului regional şi a potenţialului de inovare al Regiunii Sud-Est

1.1 Active regionale - infrastructuri tehnologice

Pentru a putea stabili principalele sectoare de specializare inteligentă ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, au fost avuţi în vedere mai mulţi indicatori economici:

- a) Contextul economic al Regiunii Sud-Est
- b) Forţa de muncă la nivelul Regiunii Sud-Est
- c) Antreprenoriatul în Regiunea Sud-Est
- d) Investiţiile în Regiunea Sud-Est
- e) Avantajele comparative ale Regiunii SE
- f) Analiza regională a domeniului Cercetare, Dezvoltare
- g) Activitatea regională de inovare şi transfer tehnologic
- h) Potenţialul de specializare

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, valoarea **Produsului Intern Brut (PIB),** exprimată în milioane lei, era de 75.239,3 milioane lei în 2014, ceea ce reprezintă 11,26% din PIB al României şi aproximativ 0,12% din PIB al UE 28.

Regiunea Sud-Est se plasează pe poziţia patru din punct de vedere al PIB regional, nivelul înregistrat în anul 2014 fiind de 2,3 ori mai mic decât valoarea PIB-ului din Regiunea Bucureşti-Ilfov, cea mai dezvoltată dintre cele opt regiuni ale ţării.

Produsul Intern Brut la nivel regional (2010-2014), milioane LEI

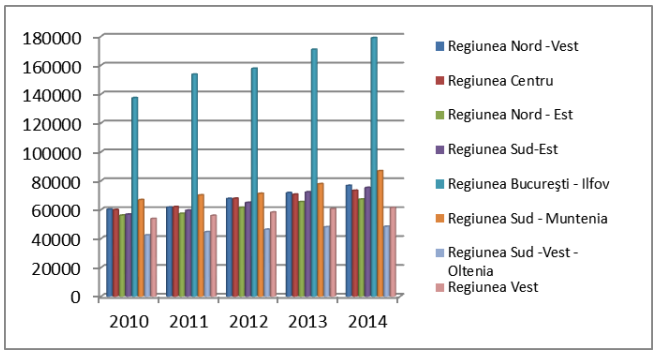

La nivel judeţean, cea mai mare valoare a Produsului Intern Brut este înregistrată în judeţul Constanţa, urmat la o distanţă semnificativă de judeţele Galaţi şi Brăila. La polul opus, judeţele Tulcea şi Vrancea prezintă cele mai mici valori ale PIB, cu o pondere de doar 6,84% şi respectiv 8,96% din

valoarea PIB la nivelul Regiunii Sud-Est pentru anul 2014.

Din punct de vedere al unei analize temporale, se observă că în perioada 2010-2015, județul Constanța a înregistrat cea mai însemnată creștere a valorii produsului intern brut (de aproape 1,59 ori), urmat de județele Buzău (creștere de 1,20 ori) și Brăila (creștere de 1,17 ori).

Produsul Intern Brut la nivel județean (2010-2014), milioane LEI

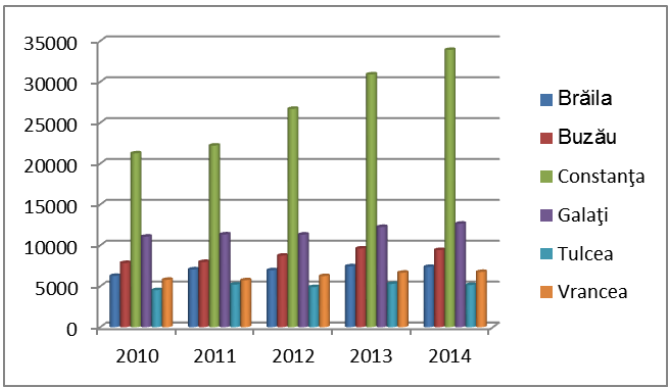

Evoluția **VAB (Valoarea Adăugată Brută)** la nivelul Regiunii Sud-Est prezintă un trend ascendent, de la 12.054,98 milioane euro în 2010 la 15.617,24 milioane euro în 2015. Pe tot orizontul de timp analizat, ponderea VAB regional în VAB național s-a menținut relativ constantă, în jur de 11%.

În cadrul Regiunii Sud-Est se remarcă județul Constanța, care surclasează cu mult celelalte județe, tendința indicatorului fiind una crescătoare, de la 4.503,37 milioane euro în 2010 la 6.751,18 milioane euro în 2014.

VAB la nivel regional (2010-2014), milioane EURO

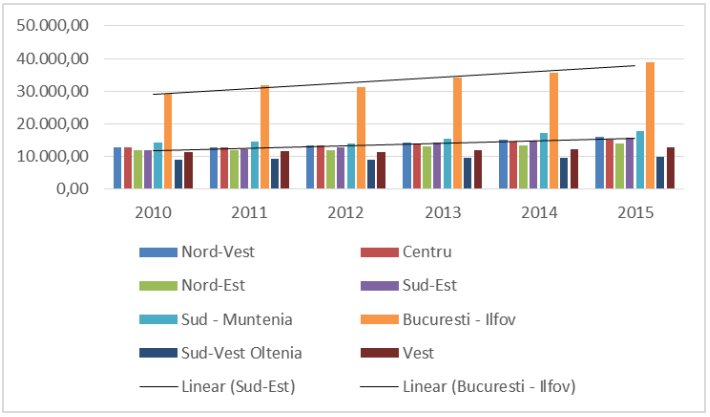

La nivelul tuturor celor 6 județe ale regiunii, sectoarele cu cea mai semnificativă contribuție la formarea VAB sunt **industria, producția și agricultura**. Județul Constanța prezintă cele mai ridicate valori la nivelul regiunii pentru toate sectoarele de activitate, iar cele mai reduse valori se înregistrează la nivelul județelor Vrancea și Tulcea.

VAB la nivel județean (2010-2014), milioane EURO

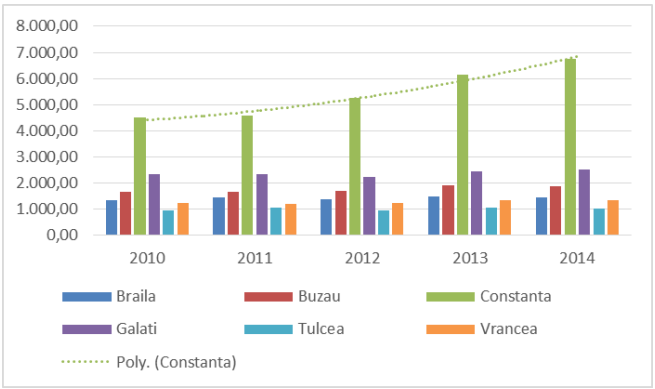

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est se clasa pe locul șase la nivelul anului 2015 din punct de vedere al **ratei de ocupare a resurselor umane** (62,8%), înregistrând valori mai mari

doar comparativ cu regiunile Nord-Est (57,6%) și Sud Muntenia (59,6%). De asemenea, în intervalul de timp analizat, rata de ocupare a resurselor de muncă la nivelul Regiunii Sud-Est a manifestat același trend pozitiv înregistrat la nivel național, crescând cu 9,5 procente în anul 2015 față de anul 2010.

Județul cu cea mai ridicată rată de ocupare înregistrată la nivelul anului 2015 este județul Vrancea (68,1%), iar cea mai mică rată de ocupare la nivelul regiunii este înregistrată la nivelul județului Galați (54,7%).

Rata de ocupare a resurselor de muncă pe județe (2010-2015)

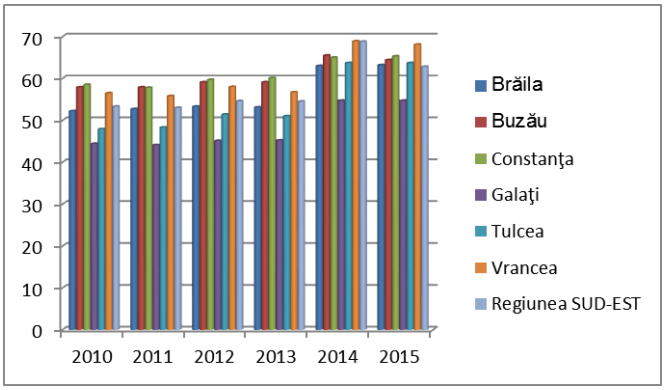

Din punct de vedere al **numărului de unități locale active,** Regiunea Sud-Est se clasează pe locul patru la nivel național, cu un număr total de 59.845 de unităţi locale active.

În anul 2015, unităţile locale active din Regiunea Sud-Est ating cea mai mare valoare în judeţul Constanţa (21.311), acesta fiind urmat de judeţul Galaţi, cu un număr de 11.834 unităţi locale active.

Domeniile de activitate la nivelul cărora se regăsesc cele mai multe unităţi locale active în anul 2015 în Regiunea Sud-Est sunt: **Comerţ cu ridicata şi cu amănuntul; repararea autovehiculelor şi motocicletelor** (22.529), **Industria prelucrătoare** (5.509) şi **Transport şi depozitare** (5.405).

Numărul unităților locale active, pe județe (2010-2015)

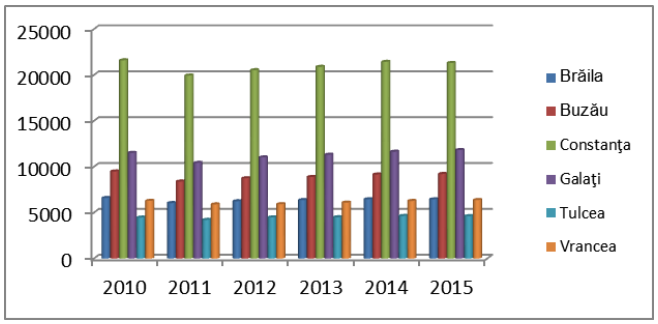

Judeţul cu valoarea cea mai mare a **numărului mediu de salariaţi** în intervalul 2010-2015 este reprezentat de Constanţa, urmat de judeţul Galaţi, cu un număr de 105.375 la sfârşitul anului 2015. Judeţele situate pe ultimele locuri, ca număr de salariaţi în anul 2015, sunt Tulcea (42.815), Vrancea (52.774) şi Brăila (61.332).

Regiunea Sud-Est ocupa în anul 2015 primul loc la nivel național în ceea ce privește numărul mediu de salariaţi pe activitatea de distribuţia apei, salubritate, gestionarea deşeurilor, activităţi de decontaminare, cu un număr total de 15.443 de salariaţi.

Numărul mediu de salariați, pe județe (2010-2015)

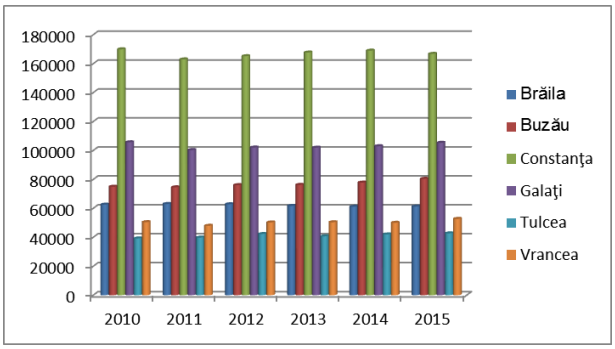

Din perspectiva **numărului mediu al salariaților**, pe activități ale industriei CAEN Rev.2, se remarcă următoarele ramuri/sub-ramuri ale industriei :

- Industria prelucrătoare cu următoarele sub-ramuri: Fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, Industria metalurgică, Fabricarea altor mijloace de transport, Repararea, întreținerea și instalarea mașinilor și echipamentelor ;
- Distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare;
- Industria extractivă.

În Regiunea Sud-Est, **numărul întreprinderilor inovatoare** a scăzut de la 1108 în anul 2012 la doar 560 în anul 2014. Potrivit studiului Inobarometru 2011, Regiunea Sud-Est avea un **grad de inovare** de 28,84%, situându-se la nivel național pe locul 5.

Întreprinderi inovatoare pe regiuni de dezvoltare (2010-2014)

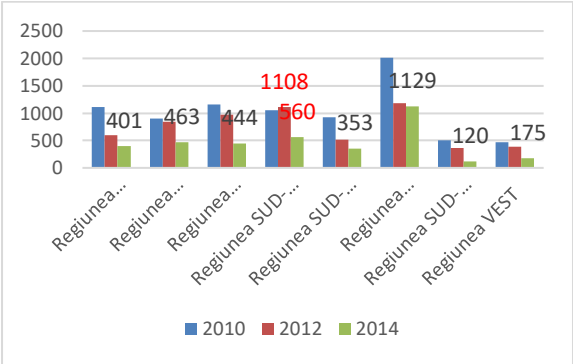

Potențialul de clusterizare - Clustere din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est:

1. ASOCIAȚIA TRADIȚII MANUFACTURĂ VIITOR (Cluster Traditions Manufacture Future TMV Sud Est);
2. Romanian River Transport;
3. Clusterul Maritim Romanesc;
4. Clusterul pentru Sănătate Dunărea de Jos;
5. Asociația Clusterului Regional Green Solutions Low Danube;
6. IT&C Cluster Dunărea de Jos;
7. Cluster Tehnologii Inovative pentru Lupta Împotriva Contrafacerii;
8. Asociația CLUSTER MEDGreen;
9. Clusterul INOMAR;
10. Clusterul Bio Danubius;
11. Clusterul Delta Dunării (ODAS);
12. Cluster Turistic Carpatin.

Potențialul de specializare:

În **județul Brăila**, în anul 2015, exista un potențial mare de specializare în *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultura, silvicultura și pescuit, Transport și depozitare și Construcții.*

În **județul Buzău**, *industria prelucrătoare* avea în 2015 o utilitate globală de 3.83, fiind activitatea economică cu cel mai mare număr de salariați din județ, urmată de *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor.*

În **județul Constanța**, cea mai mare utilitate globală este *în Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor*. Următoarele activități cu potențial de specializare sunt *Industria prelucrătoare, Transportul și depozitarea, Construcțiile, Agricultura, silvicultura și pescuitul.*

În **județul Galați** predomină *Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor* și *industria prelucrătoare*, precum și *Construcțiile* și *Transportul și depozitarea.*

În **județul Tulcea**, cea mai mare utilitate globală se regăsește în *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultura, silvicultura și pescuit, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, Producția și furnizarea de energie electrică și termică, gaze, apă calda și aer condiționat, Informații și comunicații*

În **județul Vrancea**, domeniile cu potențial de specializare sunt tot *Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Industria prelucrătoare, Agricultura, silvicultura și pescuitul.*

În urma analizei infrastructurii de cercetare – dezvoltare și inovare și în special a potențialului de clusterizare a Regiunii de Dezvoltare Sud–Est, s-au identificat ca domenii principale de specializare inteligentă: Industria prelucrătoare cu subramuri fabricarea articolelor de îmbrăcăminte, Fabricarea mijloacelor de transport, Producția și furnizarea de energie electrică, Eco-tehnologiile, Turism, Tehnologia informației și a comunicațiilor, Sănătate.

1.2 Legături/relaţii cu restul lumii şi poziţionarea regiunii în Uniunea Europeană/ economia globală

Abordarea metodologică

Acest capitol a analizat poziția Regiunii Sud-Est comparativ cu celelalte teritorii ale Uniunii Europene, prin evidenţierea caracteristicilor structurale, a avantajelor competitive şi a performaţelor, din punct de vedere al politicilor şi strategiilor de cercetare, dezvoltare şi inovare.

Pe lângă faptul că prezenta strategie se află în strânsă corelare cu politicile de cercetare, dezvoltare şi inovare, un exerciţiu corect de analiză comparativă include o abordare multi-dimensională, alături de prezentarea aspectelor legate de performanţele de cercetare-dezvoltare ale teritoriilor şi caracteristicile structurale, geografice şi socio-economice, acestea din urmă reprezentând factori concreţi care ar putea afecta sau stimula performanţele de cercetare-dezvoltare ale unui teritoriu.

Această abordare multi-dimensională a fost utilizată în mod concret în procesul de selectare a regiunilor/teritoriilor cu care Regiunea Sud-Est a fost comparată, în scopul garantării unei comparaţii relevante a Regiunii Sud-Est cu teritorii ce înregistrează performanţe similare sau care prezintă caracteristici structurale similiare.

Acest capitol a fost structurat astfel: după prezentarea introducerii metodologice (care include procesul de selectare a teritoriilor cu care Regiunea Sud-Est a fost comparată, precum şi justificarea acestei alegeri), o primă secţiune a fost dedicată identificării posibilelor avantaje (şi dezavantaje) competitive ale Regiunii Sud-Est, în raport cu grupul de regiuni identificate ca fiind comparative cu aceasta. Această analiză s-a concentrat pe acele caracteristici structurale capabile să influenţeze performanţele de cercetare, dezvoltare şi inovare ale teritoriilor, cum ar fi gradul de infrastructură, structura mediului de afaceri, resursele umane şi aspecte legate de resursele umane și de nivelul de cunoştinţe, precum şi de calitatea serviciilor din administraţia publică. În acest sens, obiectivul propus a fost acela de a identifica acele aspecte cheie de la nivelul Regiunii Sud-Est, care sunt cele mai adecvate pentru a prezenta situația politicilor de cercetare, dezvoltare din Regiunea Sud-Est, în comparație cu alte teritorii şi, de asemenea, de a identifica acele aspecte pentru care trebuie depuse eforturi mai mari în vederea creării celor mai bune precondiţii pentru eficacitatea acestor politici.

Cea de-a doua parte a acestui capitol s-a concentrat pe performanţele din domeniul

cercetării, dezvoltării şi inovării existente la nivelul Regiunii Sud-Est, în comparație cu celelalte teritorii. Analiza de benchmarking a avut scopul de a identifica principalele lacune din sectorul cercetării, dezvoltării şi inovării existente la nivelul Regiunii Sud-Est, prin comparație cu alte teritorii clasificate ca "modest inovatoare" și, de asemenea, de a înțelege în termeni concreți diferența dintre performanțele înregistrate de Regiunea Sud-Est şi acele regiuni clasificate ca "puternic inovatoare", care prezintă caracteristici structurale similare regiunii comparate.

Alegerea grupului cu care a fost realizată comparația (grupul de comparare)

Alegerea corectă a grupului de comparare reprezintă un aspect esențial în efectuarea unei analize de benchmarking regionale/exercițiu de comparare regional.

A fost utilizată o abordare multidimensională în alegerea regiunilor de comparare, bazată pe următoarele elemente:

- Condiţii de similaritate structurală multiple pentru politicile de inovare, așa cum au fost identificate de Comisia Europeană, Centrul Comun de Cercetare[1].
- Aspectele cheie de ordin geografic/geopolitic ale Regiunii Sud-Est: s-a luat în considerare faptul că Regiunea Sud-Est este o regiune periferică, atât în spaţiul naţional, cât şi în cel la nivelul Uniunii Europene; aceasta nu include capitala ţării, fiind în acelaşi timp o regiune maritimă.
- Nivelul de dezvoltare socio-economic al Regiunii Sud-Est: o regiune mai puțin dezvoltată, în termenii utilizați în disciplina FESI, cu un nivel al PIB pe locuitor egal cu 24,91% din media la nivelul Uniunii Europene;
- Încadrarea Regiunii Sud-Est ca regiune "modest inovatoare" în contextul "Indicelui Inovării Regionale" elaborat de Comisia Europeană;
- Posibile colaborări sau parteneriate încheiate anterior între Regiunea Sud-Est şi alte regiuni din Uniunea Europeană, care să justifice includerea acestora în sfera grupului de comparare.

Primul dintre aceste elemente, considerat în mod singular, constituie cea mai reprezentativă metodologie în vederea identificării corecte din punct de vedere

[1] Comisia Europeană, Centrul Comun de Cercetare, "Analiza benchmarking regională a procesului de specializare inteligentă: Identificarea regiunilor de referinţă bazate pe similarităţi structurale", Documentul de Lucru *S3 Seria Nr. 03/2014.* Documentul abordează o metodologie multilaterală pentru identificarea teritoriilor similare, bazată pe o serie de criterii grupată în 7 dimensiuni: geo-demografice, resurse umane şi educaţie, specializare tehnologică, structură economică sectorială, dimensiunea întreprinderilor, receptivitatea şi valorile instituţiilor. Pe baza acestor dimensiuni a rezultat un "indice de distanţă", care a constituit gradul de similaritate structurală între regiuni.

tehnic a grupului de comparare, conform Comisiei Europene.

Pornind de la acest argument, identificarea grupului de comparare a început prin utilizarea motorului de căutare pus la dispoziție de Comisia Europeană pentru efectuarea analizei benchmarking[2], bazat pe *"indicele de distanță"* stabilit de această metodologie.

Concluzii

Acest exercițiu de tip benchmarking a furnizat o serie de constatări relevante în raport cu activitățile de cercetare, dezvoltare și inovare din Regiunea Sud Est.

- Regiunea Sud Est are o performanță mai bună comparativ cu regiunile incluse în analiză în raport cu cheltuielilor non-CDI și inovarea la nivel intern în rândul IMM-urilor.
- Performanțe similare cu cele ale regiunilor incluse în analiză sunt cele referitoare la cooperarea dintre IMM-uri inovative și accesarea fondurilor Horizon 2020.
- Performanțe mai reduse ale Regiunii Sud-Est comparativ cu regiunile analizate sunt înregistrate în raport cu fondurile dedicate activităților CDI (publice și, în special, private) și cu alocarea fondurilor FESI pentru CDI, această ultimă constatare fiind validă și pentru celelalte regiuni din România incluse în analiza benchmarking.

[2] vezi http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/regional-benchmarking

1.3. Dinamica mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est. Domenii de specializare inteligentă

1.3.1. Particularităţi ale mediului antreprenorial în Regiunea Sud-Est

Din punct de vedere al dinamicii mediului antreprenorial, datele înregistrate evidențiază ”fluctuația” IMM-urilor în mediul de afaceri, prezentând situația acestora la un an de la înființare, perioada de timp până la încetarea activității sau desființarea acestora. În acest sens, se poate constata faptul că la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est ponderea cea mai mare o dețin IMM-urile active, care la nivelul anului 2015 reprezentau 78,2% din totalul IMM-urilor existente. Ponderea mare deținută de IMM-urile active comparativ cu cele inactive și desființate și situația înregistrat la nivelul celorlalte Regiuni de Dezvoltare economică, evidențiază faptul că întreprinzătorii privați își dezvoltă afacerile având o viziune pe termen mediu și lung. Printre argumentele cu ajutorul cărora se poate explica faptul că unele IMM-uri devin inactive sau sunt desființate la un an de la înființare, se pot număra o serie de aspecte referitoare la lipsa surselor de finanțare a afacerii, oportunități de dezvoltare reduse sau lipsa forței de muncă.

Ca o tendință generală înregistrată la nivel național, Regiunea de Dezvoltare Sud-Est nu este singura care în perioada 2010-2015 prezintă o tendință de scădere a ponderii IMM-urilor care fac investiții în primul an de activitate, respectiv de la 26,9% (2010) la 4,1% (2015). Această tendință se menține la nivel național, unde doar în anul 2015 acest indicator înregistra o ușoară creștere față de anul 2014 - de la 11,6% la 11,9%. Printre cele mai importante cauze care determinată apariția și manifestarea unui astfel de comportament al întreprinzătorilor, pot fi menționate o serie de aspecte referitoare la lipsa resurselor financiare și a accesului la sursele de finanțare. De asemenea, se poate menționa și faptul că unele IMM-uri generează resursele necesare subzistenței. Ponderea mare a IMM-urilor nou create în domeniului comerțului cu ridicata este o altă posibilă explicație, deoarece activitățile de comerț cu ridicata nu necesită investiții majore.

1.3.2. Profilul întreprinzătorilor din Regiunea Sud-Est

La nivel național, cercetările specialiștilor evidențiază faptul că pe grupe de **vârstă**, cele mai ridicate procentaje le dețin

întreprinzătorii de 45 - 60 de ani (37,49%) şi cei de 35 - 45 de ani (33,79%), la polul opus situându-se persoanele care au sub 25 de ani (1,04%). De asemenea, vârsta medie a întreprinzătorilor este de 44,43 ani la nivelul eşantionului, 45,10 ani pentru persoanele de sex masculin şi de 42,93 ani pentru femei. Structura pe vârste este favorizantă dezvoltării sectorului de IMM-uri, întrucât aproximativ 56% din întreprinzători au mai puțin de 45 de ani. În acest context, este menționată și ponderea ridicată a întreprinzătorilor tineri (21,34%), cu vârste cuprinse între 25 și 35 ani.

Din punctul de vedere al pregătirii profesionale și al studiilor, în anul 2015, ponderea cea mai mare a întreprinzătorilor a fost a celor cu studii medii și universitare, respectiv 55% din numărul total al întreprinzătorilor din România. Tendința se menține și la nivelul Regiunii Sud-Est, 57,5% dintre întreprinzătorii din regiune având cel puțin studii medii.

La nivel național, în anul 2015, 59% dintre managerii sau fondatorii unor IMM-uri sunt bărbați și doar 41% dintre întreprinderile active noi sunt create și administrate de către femei. La nivelul Regiunii Sud-Est, bărbații întreprinzători dețin ponderea cea mai mare - 52% în 2015, 66,5% dintre IMM-uri fiind înființate de persoane de gen masculin. O astfel de distribuție a întreprinzătorilor, arată o orientare a României, din punct de vedere cultural, către societățile de tip masculin.

1.3.3. Domeniile prioritare de Specializare Inteligentă ale Regiunii de Dezvoltare Sud-Est

În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est a fost efectuată o analiză, atât cantitativă cât și calitativă, care relevă cele mai importante domenii din economie din perspectiva potențialului de dezvoltare la nivelul regiunii. Metodologia de selecție a domeniilor de Specializare Inteligentă a cuprins trei etape distincte:

a. *Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă, în funcție de informațiile cantitative și calitative desprinse din analiza contextului regional și a potențialului de inovare ale regiunii;*

b. *Identificarea domeniilor cu potențial de specializare inteligentă în urma analizei rezultatelor cercetării de teren efectuate prin intermediul rezultatelor sondajelor realizate în rândul mediului de afaceri regional și în rândul actorilor regionali relevanți pentru specializarea inteligentă;*

c. Consultarea actorilor cheie, relevanți în domeniul specializării inteligente, în cadrul focus grupurilor de lucru efectuate.

Reprezentanți ai helix-ului cvadruplu în stabilirea domeniilor de specializare inteligentă

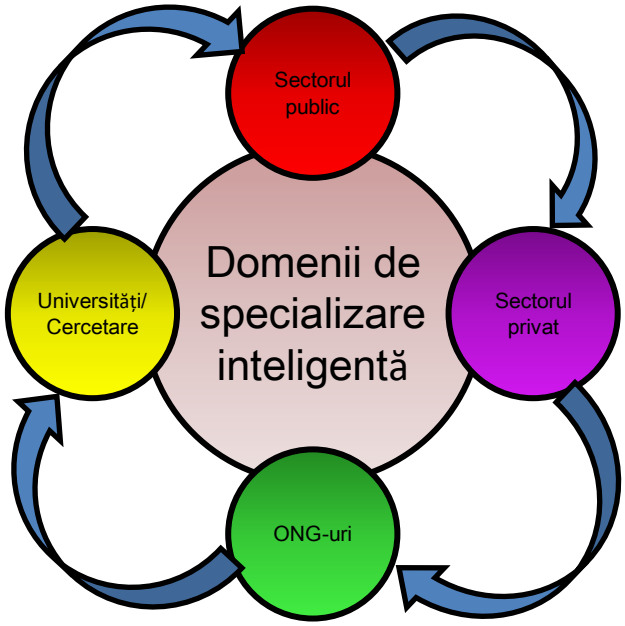

În urma derulării acestor Focus Grupuri, la propunerea actorilor locali implicați, s-a decis reformularea și completarea unor domenii identificate inițial. Astfel, domeniile de specializare inteligentă identificate pentru Regiunea de Dezvoltare Sud-Est sunt:

1. Inginerie și transport naval:

Industria navală este un domeniu de specializare reprezentativ pentru Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, în special datorită poziției geografice a județelor Constanța, Galați și Tulcea, dar și a existenței unei tradiții în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave în regiune

Construcția și reparația de nave ➡ Industria construcțiilor navale din România ocupă un loc important în industria europeană, navele livrate de șantierele românești reprezentând aproximativ 5% din producția europeană;

- Șantierele navale românești sunt principala destinație de outsourcing a producției de nave;
- Cifra de afaceri realizată de șantierele navale românești este de circa 650 milioane EUR anual;
- Industria navală reprezintă un vector de dezvoltare la nivelul Regiunii Sud-Est;
- La nivelul regiunii există instituții de educație și cercetare în domeniul industriei navale;
- Existența Asociației ANCONAV, membră a asociației europene SEA Europe;
- Exitența avantajului comparativ al regiunii (analizat cu ajutorul Revealed Export Advantage) în ceea ce privește grupa de produse 89. Vapoare, nave și structuri plutitoare.

Printre serviciile de reparații oferite se pot enumera:

- reparații ale navelor propulsate și nepropulsate;
- diagnoză și soluții tehnice;
- reparații și recondiționare pentru piese și echipamente navale;
- intervenții tehnice pentru navele aflate în diverse puncte pe sectorul românesc al Dunării;
- reparatii motoare navale de propulsie si generatoare;
- reparatii instalații mecanice de bord.

Transport naval ➡ Exemple ale direcțiilor de inovare și specializare inteligentă oportune pentru dezvoltarea și sporirea competitivității domeniului ingineriei și transportului naval:

- Digitalizarea unor activități în transportul naval;
- Digitalizarea activităților portuare;
- Proiecte inovative de reducere a poluării cauzate de activitatea portuară;
- Utilizarea unor roboți industriali pentru înlocuirea formulei clasice de sudură în perimetrul șantierelor navale;
- Proiecte de prevenire a transferului de lichid contaminat;
- Utilizarea unor motoare pe bază de gaze natural lichefiate în vederea protejării mediului;
- Utilizarea unor materiale neconvenționale în construcția de nave (de ex. Buckypaper).

2. Industria confecțiilor

- Dezvoltarea inteligentă a industriei textile și de confecții trebuie să ia în considerare o reorientare strategică prin mutarea accentului de la producția bazată pe un volum ridicat și valoare adăugată scăzută la producția bazată pe inovație și, în același timp, să stimuleze dezvoltarea activităților de concepție și design și utilizarea de noi materiale textile.

3. Industria agro-alimentară și pescuit:

Condiţiile pedoclimatice din regiune favorizează cultivarea porumbului (mai ales în zona de nord), grâului (zona de centru a regiunii), orzului, plantelor industriale, floarea soarelui

•***Subdomeniul agro-alimentar:***	Agricultura – vița de vie - pescuitul - acvacultura -leguminoase
Sectorul piscicol	Activităţile de pescuit marin la Marea Neagră, practicate de-a lungul litoralului românesc. Activităţile de pescuit în apele interioare, care se practică pe Dunăre precum şi în zona Deltei Dunării folosesc mici bărci de lemn şi nu au mijloace mecanizate.

4. Biotehnologii:

Alegerea acestui domeniu de specializare inteligentă este justificată de potențialul agricol al regiunii și de necesitatea de a dezvolta biosferele și de a proteja mediul înconjurător

Subdomeniul *Biotehnologii agro–alimentare* ➡ a fost ales ca domeniu de specializare inteligentă, pe baza următoarelor argumentele:

- biotehnologiile agro-alimentare contribuie la conservarea resurselor naturale, reducerea emisiilor de CO2, îmbunătățirea calității solului și productivitate ridicată;
- biotehnologiile agro-alimentare pot furniza produse cu o calitate și siguranță sporite în condiții de utilizare mai eficientă a resurselor și protecției mediului;
- contribuția economică a biotehnologiei în agricultură la nivelul UE este de 36%;
- utilizarea biotehnologiilor este estimată la nivelul anului 2030 să contribuie la aproximativ 50% din producția agricolă.

Biotehnologii de mediu ➡ Subdomeniul biotehnologii de mediu a fost ales ca domeniu de specializare inteligentă la nivelul regiunii deoarece:

- Biotehnologiile de mediu sunt eficiente într-o dezvoltare sustenabilă bazată pe reducerea poluării;
- Poluarea reprezintă o provocare la nivel global și regional;
- Gestionarea deșeurilor se bazează pe trei principii: colectare, reciclare și refolosire pentru obținerea de produse cu valoare adăugată;
- Biodiversitatea trebuie conservată prin biotehnologii;
- Există o mare biodiversitate la nivelul regiunii;
- Există un potențial mare de clusterizare în domeniul protecției mediului;
- Valorificarea superioară a deșeurilor biodegradabile și a subproduselor prin procedee biotehnologice poate duce la creșterea nivelului de bunăstare în regiune, prin crearea de noi locuri de muncă, condiții de viață îmbunătățite.

5. Eco-tehnologii:

Pot constitui o soluţie viabilă pentru combaterea unor probleme esențiale de mediu, contribuind la protejarea și conservarea acestuia, precum și la o mai bună utilizare a resurselor limitate.

- **Tehnologii ecologice și eficiente energetic** ➡ Argumentele utilizate în favoarea stabilirii domeniului ecotehnologiilor ca domeniu de specializare inteligentă în Regiunea Sud-Est sunt:
- Măsurile adoptate la Paris și Graz, pentru sectorul energetic privind reducerea încălzirii globale, lipsesc cu desăvârșire din proiectul de Strategie Energetică a României;
- Ecotehnologiile reprezintă un domeniu cu valoare adăugată mare;
- Ecotehnologiile observă mediul înconjurător și se subscriu sustenabilității acestuia;
- Necesitatea capitalizării proiectelor deja demarate în domeniul ecotehnologiilor.

Echipamente pentru producere de bioresurse ➡ Regiunea de Dezvoltare Sud-Est are un potențial deosebit de inovare în domeniul energiilor regenerabile. Dintre acestea fac parte:

- Energia eoliană;
- Energia solară;
- Energia apei;
- Energia geotermică;
- Energia de biomasă.

6. Turism:

Regiunea Sud-Est cuprinde aproape toate formele de relief: lunca Dunării, Câmpia Bărăganului, Podişul Dobrogei cu Munţii Măcinului, iar partea de Nord-Vest a regiunii cuprinde o parte a Carpaţilor şi Subcarpaţilor de Curbură. Totodată, regiunea este străbătuta de fluviul Dunărea, cuprinde Delta Dunării şi este mărginită la Est de întreg litoralul românesc al Mării Negre.

- **Turism tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc)** ➡ Conform studiilor privind turismul realizate la nivelul regiunii în preferințele turiștilor străini se situează:
- Județul Tulcea;
- Județul Constanța;
- Delta Dunării;
- Litoralul Mării Negre.

Turism balnear ➡ Autorităţile locale acordă o atenţie deosebită dezvoltării turismului în zonă şi acţionează în următoarele direcţii:

- Crearea de programe turistice pentru grupurile dezavantajate;
- Dezvoltarea infrastructurii generale;
- Dezvoltarea infrastructurii turistice (parcuri balneare, parcuri de divertisment, porturi turistice, amenajare peisagistică)

Turism de nișă ➡ Printre cele mai intâlnite forme ale turismului de nișă putem aminti:

- Bird watching;
- Foto-safari;
- Gastronomic;
- Oenologic .

7. TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate

Domeniul TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate a fost propus ca domeniu de specializare inteligentă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud – Est deoarece:

- Industria TIC este un etalon al creșterii economice în România, reprezentând 6 – 7% din PIB;
- Valoarea adăugată a sectorului este superioară altor sectoare economice și cu un mare potențial de export;
- România se situează pe primul loc în UE în ceea ce privește utilizarea serviciilor în bandă largă cu acces ultrarapid;
- Dezvoltarea Parcului de Software Galați;
- Existența în regiune a unor centre de educație și formare cu tradiție în domeniul tehnologiei informației;
- Forță de muncă în domeniu cu potențial înalt de specializare.

1.4 Analiza SWOT

O strategie inteligentă presupune cunoașterea punctelor forte şi slabe care definesc un teritoriu, o bună guvernare şi îndreptarea eforturilor într-o direcţie comună a tuturor părţilor implicate sau interesate. Analiza SWOT reprezintă instrumentul de stabilire a punctelor slabe şi tari ale unei regiuni, precum şi a oportunităţilor şi dificultăţilor cu care aceasta se confruntă. Aceasta are rolul de a crea o viziune clară asupra elementelor cu potenţial de valorificare şi dispunerea acestora sub formă de priorităţi.

Elaborarea analizei SWOT a reprezentat următoarea etapă esenţială în cadrul fundamentării strategiei de specializare inteligentă, efectuată după analiza contextului actual al teritoriului vizat, fiind necesară pentru fundamentarea unui plan bine stabilit al investiţiilor viitoare din domeniul cercetării, dezvoltării şi inovării.

ANALIZA SWOT - Puncte tari:

- Evoluția PIB/regional în orizontul de timp analizat prezintă o creștere de aproximativ 24% între anii 2010 și 2015.
- Ponderea investițiilor brute în servicii a crescut în perioada 2010-2015 la nivelul regiunii.
- Deși trendul este unul descendent atât la nivel european, cât și național, procentul din PIB destinat investițiilor este mai mare în România decât media europeană.
- Potențialul crescut de specializare al Regiunii Sud-Est în domeniul Comerțul cu ridicata și cu amanuntul; repararea autovehiculelor si motocicletelor, indicele utilității globale calculat pentru perioada 2011 – 2015 crescând de la 3,54 la 4,17.

- Creșterea nivelului cheltuielilor totale din activitatea de cercetare – dezvoltare în județele Constanța, Galați și Tulcea în anul 2015.
- Creșterea numărului de cercetători în perioada 2010 – 2015 de la 1302 cercetători la 1364.
- Existența a 3 institute naționale de cercetare-dezvoltare cu obiect de activitate legat de cercetarea ecosistemelor marine, ecologie, gestionarea resurselor, geofizica și geoecologia marină.
- Prezența a 7 instituții de învățământ superior în regiune (publice și private).
- Funcționarea unui număr semnificativ de stațiuni de cercetare-dezvoltare în agricultură și piscicultură.
- Activitățile de cercetare-dezvoltare derulate de societăți comerciale cu capital privat.
- Existența unui centru de informare tehnologică în județul Tulcea, în domeniul mediului, turismului și dezvoltării durabile.
- Existența și funcționarea a 12 clustere în Regiunea Sud – Est.
- Numărul în continuă creștere al cererilor de brevet de invenție depuse de solicitanți români din județul Buzău în anul 2015 la Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci din România.
- Creșterea volumului exporturilor în județele Tulcea și Vrancea între anii 2011 – 2015.
- Regiunea Sud-Est prezintă cel mai mare număr de salariați în ramura industriei ”distribuția apei, salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare”.

ANALIZA SWOT – Puncte slabe:

- Rată redusă de ocupare a resurselor umane (62,8%) comparativ cu celelalte regiuni de dezvoltare (locul șase din opt).
- Înregistrarea unei rate crescute a șomajului în Regiunea Sud-Est.
- Regiunea Sud-Est înregistrează un câștig salarial nominal mediu net lunar relativ redus, comparativ cu alte regiuni din țară (penultimul loc la nivel național în anul 2015 – 1.600 lei).
- Număr aflat în creştere, dar redus, al întreprinderilor inovatoare.
- Ponderea investițiilor brute în industrie a scăzut.
- Sold deficitar al balanței comerciale pentru aproape toate județele regiunii, mai puțin Constanța, care a prezentat doar într-un singur an sold deficitar, și Buzău.
- Numai două județe din Regiunea Sud-Est – Constanța şi Galaţi – depăşesc

media pe țară în ceea ce privește valoarea indicelui de potențial competitiv, având ca principale ramuri construcția de nave și respectiv siderurgia.

- Regiunea Sud – Est a realizat cel mai mic procent al cheltuielilor cu cercetarea – dezvoltarea din țară, ca procent din PIB, în anul 2014 acest procent fiind de doar 0,06%;
- Reducerea numărului personalului angajat în activități de cercetare – dezvoltare de la 996 persoane în 2010 la 797 persoane în anul 2014;
- Unitățile locale ce desfășurau activități de cercetare-dezvoltare și inovare în 2014 în Regiunea Sud-Est reprezentau doar 3,27%, cel mai mic procent de la nivel național.
- Regiunea Sud-Est se află în categoria regiunilor inovatoare de nivel scăzut.
- Scăderea numărului întreprinderilor inovatoare de la 1108 în anul 2012 la doar 560 în anul 2014.
- Numărul mic al cererilor de brevete de invenție înregistrat anual la European Patent Office.
- Județul Brăila are o balanță comercială deficitară pentru toți anii analizați (2011 – 2015).
- Calitatea redusă a guvernării existente la nivelul Regiunii Sud-Est, conform clasamentului regiunilor țărilor din Uniunea Europeană.

ANALIZA SWOT – Oportunități:

- Implementarea Strategiei Naționale de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020.
- Existența fondurilor nerambursabile prin intermediul POR 2014-2020, pentru sporirea competitivității IMM-urilor și prin intermediul PNDR, pentru creșterea competitivității sectorului agricol.
- Oportunități de finanțare existente în vederea îmbunătățirii transferului tehnologic prin Programul Operațional Regional 2014–2020, Axa prioritară nr. 1.
- Existența unor finanțări nerambursabile prin intermediul Programului Operațional Competitivitate 2014 – 2020 – Axa prioritară 1. Cercetare, dezvoltare tehnologică și inovare (CDI) în sprijinul competitivității economice și dezvoltării afacerilor.
- La nivel județean cel mai mare număr de absolvenți la nivel preuniversitar se înregistrează în Constanța, urmat de Galați, pe ultimul loc fiind Tulcea.
- Existența centrelor universitare Constanța și Galați în regiune.

- Prezența clusterelor industriale, în special pentru industriile tradiționale ale regiunii.
- Existența unor programe naționale de finanțare a activităților de cercetare – dezvoltare care se vor lansa în intervalul 2017 – 2020.
- Sursele de finanțare externă a activităților de cercetare-dezvoltare și inovare.
- Guvernarea printr-o implicare mai mare a IMM-urilor și mediului educațional în procesul de dezvoltare regională a Regiunii Sud-Est în contextul strategiei de specializare inteligentă.
- Potențialul mare de dezvoltare regională prin inovare a regiunii Sud-Est.
- Existența oportunităților de dezvoltare transfrontalieră.

ANALIZA SWOT – Amenințări:

- Grad crescut de specializare al altor regiuni (Centru, București – Ilfov, Nord – Vest) în domenii competitive la nivel național și internațional.
- Emigrarea unui număr foarte mare de cercetători la nivel național;
- Sporirea problemelor economice și a celor sociale legate de sărăcie în zonele mai puțin dezvoltate din Regiunea Sud-Est.
- Existența unui număr redus de surse de finanțare care să susțină specializarea inteligentă și implicit activitățile inovative în economia regiunii.
- Reticența mediului privat față de investițiile în activități de cercetare – dezvoltare și inovare.
- Birocrația din administrația publică locală.
- Legislația nefavorabilă dezvoltării unor activități de cercetare-dezvoltare și inovare.
- Existența rețelelor informale.

1.5. Concluziile analizei

Analiza detaliată din punct de vedere calitativ și cantitativ a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est relevă o evoluție preponderent pozitivă a acesteia, situată însă sub media națională. Astfel, din analiza unor indicatori se observă faptul că regiunea are potențial de dezvoltare economico-socială în următorii ani, însă toți actorii implicați trebuie să facă eforturi consistente.

Prelucrarea datelor disponibile cu privire la activitățile economiei naționale pentru perioada 2011–2015 în Regiunea Sud–Est, relevă o serie de tendințe în potențialul de specializare al regiunii. În plan regional, în toți cei 5 ani analizați există câteva activități economice care domină activitatea unităților active din regiune, astfel: Industria prelucrătoare, Comerțul cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor, Agricultura, silvicultura și pescuitul, Transportul și depozitarea, Construcțiile, Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare.

Este relevant de subliniat că din analiza unui număr semnificativ de indicatori economico – sociali, județul Constanța se evidențiază printr-o dezvoltare superioară altor județe din regiune. Acest fapt este direct corelat cu infrastructura de transport mult mai dezvoltată din acest județ, dar și cu faptul că orașul Constanța este un centru economic și turistic important al României și a beneficiat de investiții consistente în ultimii ani. Mai mult, portul Constanța este cel mai mare port din România, iar orașul este și un centru universitar important.

Analiza indicatorilor economico-sociali aduce în prim-plan o serie de domenii cu potențial de specializare inteligentă în Regiunea de Dezvoltare Sud–Est. Aceste domenii au fost discutate și analizate în cadrul unor focus grupuri derulate la nivelul regiunii cu actori relevanți aparținând helixului cvadruplu: sectorul public, sectorul privat, ONG-uri și universități. Domeniile de specializare inteligentă propuse sunt:

- **Inginerie și transport naval:**
  - Construcția și reparația de nave;
  - Transport naval;
- **Industria confecțiilor;**
- **Industria agro-alimentară și pescuit:**
- **Biotehnologii:**
  - Biotehnologii agro – alimentare;
  - Biotehnologii de mediu;
- **Eco-tehnologii:**
  - Tehnologii ecologice și eficiente energetic;

- Echipamente pentru producere de bioresurse;

- **Turism:**

a. Turism tradițional (turismul litoral, Delta Dunării, montan, etc);
b. Turism balnear;
c. Turism de nișă.

- **TIC, High Tech, Nanotehnologii și Materiale avansate.**

Aceste domenii de specializare au potențial de specializare inteligentă la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est și pot deveni industrii în care regiunea poate stabili parteneriate pe termen lung, atât la nivel național, cât și internațional și poate avea un cuvânt de spus în domeniul cercetării-dezvoltării și inovării.

Capitolul II. Guvernarea regională: asigurarea participării și a asumării

Conform Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică, **strategia de guvernare și dezvoltare regională** a oricărei țări ar trebui să se bazeze pe:

- *promovarea și dezvoltarea spiritului antreprenorial,* susținută de o foarte bună selecție a inițiativelor antreprenoriale implementate la nivelul fiecărei regiuni. Abordarea specializată inteligentă impune o "selecție antreprenorială" a oportunităților de piață (de exemplu, pentru a minimiza eșecurile și pentru a evita deciziile politice necorespunzătoare).

- *promovarea platformelor și a rețelelor de tehnologie generală (GPT)*. Având în vedere gama de aplicații ale tehnologiilor cu scop general, platformele tehnologice care implică actori publici și privați, dar și organizarea setărilor de standarde pot stimula productivitatea în sectoarele existente sau pot ajuta la descoperirea sau identificarea sectoarelor în care să se concentreze resursele.

- *planificarea cu ajutorul unor instrumente și infrastructuri bazate pe diagnostic și indicatori*. Specializarea inteligentă impune regiunilor și țărilor să mențină o infrastructură și o bază de indicatori. De asemenea, în majoritatea domeniilor tehnologice există o concordanță între performanța tehnologică și cea economică. Cu toate acestea, există cazuri în *care unele domenii sunt puternice din punct de vedere economic în țară, dar din punct de vedere tehnologic sunt foarte slab dezvoltate*. Aceste informații ar putea ajuta factorii de decizie să evalueze durabilitatea sectoarelor tradițional puternice sau ar putea să evidențieze zonele în care capacitatea de cercetare este mare, dar nivelul de dezvoltare economică este redus. De asemenea, pot fi identificate activități noi, care se potrivesc cu capacitățile existente din regiune, cu toate că aceste oportunități nu au fost valorificate anterior.

- *Guvernanța strategică pentru o specializare inteligentă.* Sunt necesare trei tipuri de capacități strategice pentru a înțelege oportunitățile viitoare:

    - capacitatea de a identifica punctele forte la nivelul întregii regiuni de dezvoltare;
    - capacitatea de a alinia acțiunile politice și de a construi o masă critică;

- capacitatea regiunilor de a dezvolta o vizi*une și de a pune în aplicare strategia*.

Prin urmare, rolul inteligenței strategice ca instrument de guvernare a specializării inteligente este important. În practică, legătura dintre instrumentele politice și stabilirea priorităților nu este explicită în marea majoritate a regiunilor și țărilor. Mulți factori de decizie consideră dificilă trecerea de la "procesul de stabilire a priorităților" la procesul de elaborare a instrumentelor politice și a bugetului corespunzător. În majoritatea cazurilor, procesul de prioritizare este deconectat de la procesul bugetar. Provocările suplimentare în materie de guvernanță apar în ceea ce privește crearea unor canale de comunicare bidirecțională, atragerea și angajarea de personal calificat în cadrul agențiilor și al ministerelor (aceasta din urmă este o provocare majoră în special pentru regiunile mai mici și mai îndepărtate, în contextul constrângerilor legate de finanțele publice și de ocuparea forței de muncă din sectorul public.

Deschiderea către alte regiuni: strategia de specializare a regiunilor ar trebui să integreze faptul că alte regiuni sunt, de asemenea, implicate în activități de creare a cunoștințelor și că duplicarea ar putea conduce la scăderea eficacității și, în final, la eșec. Prin urmare, trebuie identificate oportunități de cooperare cu alte regiuni cu capabilități și strategii complementare.

Structura partenerială propusă pentru coordonarea guvernării Documentului Cadru Regional/Strategiei de Specializare Inteligentă Sud-Est în perioada 2014-2020 se numește Consorțiu Regional de Inovare.

Consorțiul Regional de Inovare (CRI) este o structură consultativă, fără personalitate juridică, coordonată de către Agenția pentru Dezvoltare Regională Sud-Est, formată din reprezentanți ai mediului academic, de cercetare, întreprinderi inovative, autorități publice și societatea civilă, cu rol în avizarea și monitorizarea RIS3 la nivelul regiunii de dezvoltare, avizarea documentului cadru regional elaborat pentru programarea finanțării din Axa 1 - Promovarea transferului tehnologic, Programul Operațional Regional (POR) 2014-2020, avizarea portofoliului de proiecte prioritare ale RIS3 la nivelul fiecărei regiuni, analiza și prioritizarea proiectelor destinate structurilor de inovare și transfer tehnologic, conform Axa 1, POR 2014-2020. Numărul membrilor Consorțiului Regional de Inovare este de maximum 46 de persoane.

Rolul Consorțiului Regional de Inovare al Regiunii Sud-Est este de a:

- oferi feed-back privind structura și mixul de politici inclus în RIS3 Sud-Est;

- aviza RIS3 Sud-Est;
- aviza Nota Conceptuală Regională (Concept Note) elaborată pentru programarea finanțării din Axa Prioritară 1, POR 2014-2020;
- aviza portofoliul de proiecte prioritare ale RIS3 Sud-Est;
- analiza și prioritiza proiectele destinate structurilor de inovare și transfer tehnologic, conform Axa 1, POR 2014-2020;
- propune declanșarea eventualelor procese de actualizare/revizuire a RIS3 Sud-Est;
- contribui la identificarea surselor de informații necesare pentru monitorizarea și evaluarea RIS3 Sud-Est;
- propune eventuale modificări structurale și legislative;
- propune și monitoriza inițiativele de cooperare interregională;
- aviza rapoartele anuale de implementare ale RIS3 Sud-Est;
- identifica și atrage surse de finanțare pentru studiile de evaluare necesare RIS3 Sud-Est.

Consorțiul Regional de Inovare este format din reprezentanți ai următoarelor categorii de instituții/ entități/organizații:

- ***Cercetare / educație***:
- ***Antreprenoriat***:
- ***Administrație publică***:
- ***Societate civilă***.

Capitolul III. Elaborarea unei viziuni globale pentru viitorul regiunii

În vederea elaborării unei viziuni de dezvoltare inteligentă a Regiunii Sud-Est, au fost desfășurate activități de cercetare de birou și cercetare de teren la nivelul Regiunii Sud-Est, la nivelul cărora au fost implicați și actorii cheie din regiune (reprezentanți ai helix-ului cvadruplu), încercându-se o abordare strategică a dezvoltării economice prin intermediul unui sprijin specific pentru cercetare și inovare în anumite domenii specifice. În acest sens, s-a urmărit identificarea zonelor cu un potențial strategic important, dezvoltarea de mecanisme de guvernanță cu implicarea părților interesate, stabilirea priorităților strategice și utilizarea unor politici inteligente pentru a maximiza potențialul de dezvoltare bazat pe cunoaștere al Regiunii Sud-Est.

În vederea producerii unui impact semnificativ la nivelul dezvoltării economice a Regiunii, strategia de specializare inteligentă s-a orientat către un număr limitat de domenii cu potențial de inovare, astfel încât acestea să fie dezvoltate și valorificate corespunzător pentru a genera un impact considerabil la nivelul regiunii și pentru a produce o valoare adăugată mai mare la nivelul teritoriului.

Viziunea de specializare inteligentă a Regiunii Sud-Est are rolul de a oferi contextul general pentru factorii de decizie de la nivel regional, prin care aceștia își pot planifica acțiunile de dezvoltare viitoare, utilizând instrumente și tehnici adecvate, care să orienteze eforturile de dezvoltare către acele domenii identificate ca având potențial de inovare la nivel regional.

În crearea viziunii de specializare inteligentă a Regiunii Sud-Est s-a plecat de la analiza și adoptarea uneia dintre cele trei categorii de scenarii:

- Dezvoltarea pe baza avantajelor actuale (testarea rezultatelor științei, aplicarea tehnologiei de ultimă generație sau un mix între acestea);
- Transformarea socio-economică (prin reconversie, identificarea de noi frontiere);
- Recuperarea decalajelor: prin crearea unor capacități/abilități bazate pe cunoaștere.

Selectarea scenariului de dezvoltare la nivelul regiunii

Luând în considerare cele trei scenarii pentru dezvoltarea inteligentă a Regiunii Sud-Est prezentate anterior, precum și o serie de factori care condiționează implementarea acestei strategii la nivel regional (precum nivelul actual de dezvoltare a regiunii, aplicabilitatea scenariului la nivelul regiunii, perioada de timp propusă pentru implementarea inițiativelor din strategie), s-a identificat cel mai potrivit scenariu de dezvoltare pentru Regiunea Sud-Est ca fiind dezvoltarea regiunii pe baza avantajelor actuale. Precizarea este aceea că se recomandă realizarea unor inițiative integrate prin implicarea tuturor categoriilor de actori relevanți la nivel regional, care să valorifice avantajale competitive ale regiunii și care să orienteze acțiunile la nivel teritorial către acele domenii considerate că aduc un plus de valoare activității economice din regiune.

Viziunea strategiei de specializare inteligentă și obiectivul general al acesteia

Viziunea strategiei de specializare inteligentă

- Regiunea Sud-Est valorifică oportunitățile economice și sociale specifice teritoriului și asigură cadrul optim pentru dezvoltarea unor inițiative parteneriale, prin implicarea reprezentanților helix-ului cvadruplu (mediul academic, mediul public, mediul privat, societatea civilă), astfel încât la nivel regional să fie implementate acțiuni integrate de specializare inteligentă în domeniile specifice, care să determine pe termen mediu și lung o creștere reală a competitivității regiunii.

Obiectivul general al strategiei

- **Obiectivul general** al Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est este reprezentat de asigurarea unui cadru favorabil actorilor cheie din regiune care, prin dezvoltarea unor inițiative concrete de acțiune în domeniile de specializare inteligentă, să producă un impact pozitiv în raport cu dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

Capitolul IV. Priorități strategice pentru specializarea inteligentă

Identificarea priorităților la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est a fost realizată printr-un proces de analiză detaliată a activităților întreprinse anterior în procesul de stabilire a domeniilor prioritare de specializare inteligentă din regiune. Astfel, atenția a fost concentrată pe un număr restrâns de priorități de cercetare-dezvoltare și inovare, validate de activitatea de descoperire antreprenorială desfășurată în cadrul contractului. Aceste priorități vor fi ariile în care regiunea poate efectiv să exceleze. Prioritățile au fost stabilite având în vedere noțiunea de inovare considerată în sens larg, nu doar în sensul unor produse absolut noi, cât și în sensul de noi procese, noi industrii, inovarea socială, modele noi de business și practici de afaceri.

Obiectivul general al Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est este reprezentat de asigurarea unui cadru favorabil actorilor cheie din regiune care, prin dezvoltarea unor inițiative concrete de acțiune în domeniile de specializare inteligentă, să producă un impact pozitiv în raport cu dezvoltarea sustenabilă a regiunii.

În contextul acestui obiectiv general al strategiei, au fost definite mai multe priorități strategice care să susțină, prin obiective specifice, concrete și realizabile, implementarea acesteia. Acestea au fost împărțite în priorități transversale și priorități adresate domeniilor de specializare inteligentă.

Prioritățile transversale sunt:

1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies – KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă;
2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă;
3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare – dezvoltare și inovare;
4. Susținerea clusterelor inovative;
5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI.

Priorități pe domenii de specializare inteligentă (priorități strategice):

1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor;
2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare;
3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii;
4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului;
5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului;
6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă;
7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului;
8. Soluții inovative de promovare a turismului;
9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor.

În vederea asigurării consonanței între obiectivul general al strategiei și prioritățile de specializare inteligentă definite, au fost identificate mai multe obiective specifice, aplicabile la nivelul tuturor priorităților identificate:

Obiective specifice

1. Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare – dezvoltare și inovare în PIB regional;
2. Creșterea numărului parteneriatelor public-private care să desfășoare activități CDI;
3. Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI;
4. Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori: agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc.
5. Creșterea numărului entităților care aplică tehnologiilor generice esențiale în activitatea desfășurată.

În cele ce urmează, vor fi descrise prioritățile transversale și cele identificate pe domeniile de specializare inteligentă propuse în cadrul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, acestea fiind concretizate într-o serie de măsuri specifice.

*****

Prioritatea strategică 1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor

Biotehnologiile asigură o diversificare și o creștere rapidă a necesarului de alimente, energie, compuși farmacologic activi prin biovalorificarea deșeurilor organice, cu impact semnificativ pe termen lung asupra creșterii calității vieții și protejării mediului înconjurător. Astfel, principalul obiectiv al biotehnologiilor îl reprezintă dezvoltarea de metode, mijloace și produse biotehnologice pentru creșterea calității și cantității bioresurselor în contextul schimbărilor climatice și a necesarului în creștere de produse alimentare de calitate. Biotehnologiile au un impact pozitiv asupra mediului, în același timp contribuind și la creșterea economică a unei regiuni.

Dezvoltarea biotehnologiilor va determina schimbări fundamentale în domeniul agro-alimentar, atât de necesare pentru protecția mediului. Astfel prin tehnologia manipulării materialului genetic se anticipează o cale de realizare de recolte mai bogate prin transferul genelor fixatoare de azot la plantele de interes major din punct de vedere al alimentației. Biotehnologiile mediului reprezintă un nou mod de a evalua și de a rezolva probleme de mediu apărute. Tratarea poluării ca rezultat al unui mod inadecvat de utilizare a resurselor va presupune găsirea unor soluții optime pentru reciclarea și reutilizarea deșeurilor, determinând, astfel, atât reducerea gradului de poluare, cât și creșterea profiturilor.

*****

Prioritatea strategică 2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare

Una dintre provocările agriculturii românești o reprezintă adaptarea la noile tehnologii și adoptarea de practici inovatoare, iar fondurile necesare pot fi obținute prin Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) 2014-2020. Conceptul de Parteneriat pentru Inovare în agricultură este strâns legat de Strategia Europa 2020 a Comisiei Europene, documentul prin care Comisia subliniază rolul cercetării și inovării ca elemente cheie în procesul de adaptare al Uniunii Europene la provocările viitorului. În acest context strategia de dezvoltare a agriculturii la nivelul Regiunii Sud-Est ar trebui să ia în considerare rolul inovării ca element indispensabil în procesul de dezvoltare regională și de obținere a avantajului competitiv.

Îmbunătățirea performanței sectorului agricol, prin afaceri inovatoare, va avea efecte pozitive asupra stabilității micro și macroeconomice, va contribui la asigurarea unui echilibru între consumul

alimentar și securitatea agroalimentară, la creșterea ponderii exploatațiilor agricole comerciale și la generarea de locuri de muncă, inclusiv la absorbția surplusului de forță de muncă din agricultură.

Susținerea specializării inteligente trebuie realizată printr-un set de instrumente care acoperă întreg spectrul de activități creative, de la idee la piață, și punerea în valoare a colaborării și parteneriatelor între actori diverși. Unul dintre domeniile de specializare inteligentă pentru ciclul strategic 2014-2020, identificat pe baza potențialului științific și comercial, este bioeconomia, domeniu care beneficiază de potențialul uriaș al agriculturii românești, în contextul unei industrii alimentare locale tot mai active și cu standarde în creștere și al unor tendințe globale, cum este cererea ridicată de produse alimentare. Specializarea inteligentă presupune un efort complex de explorare și selectare a unor domenii de investiție prioritare, cu potențial economic și inovator.

*****

Prioritatea strategică 3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii

Orașele SMART, sau inteligente, înseamnă orașe mai plăcute, mai inclusive și în care tehnologia nu este un lux, ci simplifică existența locuitorilor și a administrației publice locale. Smart și Tehnologizat înseamnă mai educat, mai sănătos, mai puțin costisitor, mai implicat în tot ceea ce înseamnă procesul de administrație publică, mai multe oportunități pentru mediul de afaceri și cetățeni, beneficii care se traduc pe îmbunătățirea calității vieții – o interacțiune mai ușoară și prietenoasă a oamenilor cu orașul, cu mediul, cu semenii și orientat către un viitor susținut de tehnologii inteligente integrate. Conceptul merge dincolo de relaționarea dintre cetățeni și furnizorii de servicii publice și oferă instrumentele ce încurajează cetățenii să fie mai activi și mai participativi în viața comunității. De exemplu, să ofere un feedback despre starea șoselelor, să adopte un stil de viață mai sănătos sau să participe, ca voluntari, la diverse activități sociale. În felul acesta, un Smart City va fi un loc mai atractiv pentru a locui, a munci și a se recrea.

La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, municipiul Constanța va beneficia de soluții de tip SMART care constau în soluții de parcare inteligentă și de iluminat stradal având la bază tehnologia LED, un stâlp dotat cu multiple componente, printre care se numără o priză pentru încărcarea autovehiculelor electrice și senzori pentru monitorizarea mediului, dar și internet wi-fi gratuit. De altfel, faptul că la nivelul regiunii se află și un parc de software la Galați crează premisele dezvoltării de parteneriate în vederea identificării, dezvoltării și implementării celor mai bune soluții SMART în regiune.

*****

Prioritatea strategică 4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului

Regiunea de Dezvoltare Sud-Est are un potențial deosebit de dezvoltare prin intermediul domeniului industriei navale. În acest domeniu, o importanță majore o are activitatea de construcție și reparație de nave unde au avut loc numeroase investiții în ultimii ani. În regiune există cele mai importante șantiere navale din România la Constanța, Midia, Mangalia, Brăila, Galați și Tulcea. Lunga tradiție de construcții navale a condus la dezvoltarea de programe educaționale care oferă specialiști cu o înaltă calificare, o activitate de cercetare susținută și un design calificat. Șantierele navale din România sunt în general specializate în construcția de nave pentru transportul de marfă. Principalele tipuri de nave construite aici sunt vrachierele, nave cu tancuri de marfă, nave de marfă, nave de pescuit, remorci maritime, împingătoare și barje. Profesionalismul constructorilor de nave români este recunoscut la nivel internațional, România fiind destinația preferată pentru producția de nave tehnice și comerciale din Europa. În același timp, industria orizontală cunoaște în ultimii ani o dinamică spectaculoasă ce susține performanța șantierelor navale. Toate aceste argumente demonstrează necesitatea specializării inteligente a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est în domeniul industriei navale și importanța prioritizării subdomeniului construcțiilor și reparațiilor de nave.

*****

Prioritatea strategică 5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului

Porturile și transportul naval sunt esențiale pentru afacerile europene din domeniul transporturilor, pentru competitivitatea Europei, având și un potențial imens de creare de locuri de muncă și atragere a investițiilor. Porturile Europei sunt punctele de tranzit către continentul european. 74% din mărfurile extracomunitare sunt transportate prin intermediul porturilor. Acestea sunt la fel de importante pentru comerțul intraeuropean. În fiecare an trec prin porturi 37 % din traficul de mărfuri din interiorul UE și 385 de milioane de pasageri.

Digitalizarea porturilor este o prioritate a regiunii deoarece, potrivit Comisiei Europene, porturile Europei se confruntă cu 3 provocări majore:

- Până în 2030 este prevăzută o creștere cu 50% a mărfurilor manipulate în porturile UE. Această

creștere este o oportunitate pentru creșterea economică și mai multe locuri de muncă: Comisia a estimat că, până în 2030, în porturi pot fi create între 110.000 și 165.000 de noi locuri de muncă. Totuși, porturile Europei trebuie să se adapteze pentru a face față unei creșteri a traficului.

- Natura activității comerciale este în schimbare.
- Există decalaje de performanță foarte semnificative între porturile Europei. În prezent, trei din cele mai bune porturile europene, Anvers, Hamburg și Rotterdam reprezintă o cincime din toate mărfurile care sosesc în Europa pe mare. Decalajul de performanță produce ineficiențe enorme — distanțe mai lungi, deturnări ale traficului, călătorii mai lungi pe mare și pe uscat și, în cele din urmă, mai multe emisii din transport și mai multă aglomerare în detrimentul cetățenilor UE și a economiei. În cazul în care nu se iau măsuri, acest lucru se va agrava pe măsură ce traficul crește.

În contextul creșterii accelerate a mărfurilor manipulate în porturi, direcția digitalizării transporturilor navale este absolut necesară. Cu atât mai mult cu cât competitivitatea, decarbonizarea și digitizarea reprezintă principiile directoare aflate la baza politicii UE în domeniul transportului maritim până în 2020 și ulterior. Prin aceste principii se urmărește garantarea faptului că transportul maritim rămâne o modalitate atractivă pentru transportul de bunuri și de persoane, devenind chiar mai ecologic. De asemenea, acesta ar trebui să fie un catalizator pentru investiții și inovare.

*****

Prioritatea strategică 6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă

Sursele regenerabile de energie (energia eoliană, energia solară, energia hidroelectrică, energia oceanelor, energia geotermală, biomasa și biocombustibilii) constituie alternative la combustibilii fosili care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, la diversificarea ofertei de energie și la reducerea dependenței de piețele volatile și lipsite de fiabilitate ale combustibililor fosili, în special de petrol și gaze. Legislația Uniunii Europene privind promovarea surselor regenerabile a evoluat în mod semnificativ în ultimii ani. In prezent exista multe surse de energie care sunt regenerabile și prietenoase cu mediul. Acestea sunt mai "curate" și cu siguranță mai ieftine. În România de exemplu, energia solară este folosită în scopul producerii de energie termică pentru prepararea apei calde de consum în perioada caldă. În mai multe localități există deja case

solare. Casele pasive sunt un nou concept care atrage tot mai mult

În Regiunea de Dezvoltare Sud-Est, Dobrogea a devenit cel mai mare parc eolian din Europa Centrală și de Est, județul Constanța fiind împânzit cu sute de turbine, ce au o putere de 2,5MW, în zone precum Cogealac, Fântânele, Peștera, Independența, Chirnogeni, Siliștea, Târgușor, Crucea. Unul dintre cele mai mari parcuri eoliene funcționale din județul Constanța este în zona Cogealac-Fântânele, cu 240 de turbine și o capacitate totală instalată de 600 MW, în condițiile în care un reactor al Centralei Nuclearo-Electrice Cernavodă are puterea electrică de circa 700 MW.

*****

Prioritatea strategică 7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului

Transformarea economiilor noastre din economii liniare în economii circulare (circular economy) oferă oportunitatea de a le reinventa și de a le face mai durabile și mai competitive. Acest lucru va stimula investițiile și va aduce beneficii atât pe termen scurt, cât și pe termen lung pentru economie, mediu și cetățeni deopotrivă. În România, utilizarea eficientă a resurselor este scăzută și economia circulară rămâne slab dezvoltată. Alături de Bulgaria și Estonia, „productivitatea resurselor" (eficiența economiei în a utiliza resurse materiale pentru a produce bogăție) a fost cea mai scăzută din UE în 2015, situându-se la 0,31 EUR/kg comparativ cu media UE de 2,0 EUR/kg. Nu atât deficitul de resurse, cât mai degrabă lipsa unei gestionări eficiente a resurselor disponibile este ceea ce pune probleme pentru dezvoltarea durabilă în România. România înregistrează întârzieri în adoptarea instrumentelor de planificare relevante în ceea ce privește gestionarea deșeurilor. Rata sa de depozitare a deșeurilor este cea mai mare din UE (82 % în 2013). Aceasta indică faptul că resursele nu sunt păstrate în cadrul economiei atunci când un produs a ajuns la sfârșitul duratei sale de viață. O economie mai circulară, adică axată pe reciclare și reutilizare, precum și pe utilizarea mai eficientă a resurselor, ar contribui la stimularea investițiilor. De asemenea, aceasta ar genera beneficii atât pe termen scurt, cât și pe termen lung pentru mediu, ocuparea forței de muncă și economie în ansamblu.

*****

Prioritatea strategică 8. Soluții inovative de promovare a turismului

Fondul European de Dezvoltare regională (FEDR) sprijină competitivitatea, durabilitatea și calitatea turismului la nivel regional și local. Turismul este, fără îndoială, strâns corelat cu utilizarea și

dezvoltarea capitalului natural, istoric și cultural și cu atractivitatea orașelor și regiunilor ca spații propice traiului, activităților profesionale și vizitelor de agrement. Totodată, acesta este în strânsă legătură și cu dezvoltarea, inovarea și diversificarea de produse și servicii destinate vizitatorilor.

Turismul nu a fost inclus ca obiectiv tematic în cadrul regulamentelor privind fondurile structurale și de investiții europene, deoarece reprezintă mai degrabă un mijloc sau un sector decât un obiectiv. Totuși, regulamentele prevăd multe posibilități de investiții inteligente în turism.

Turismul va continua să ocupe un loc important la nivelul investițiilor planificate din FEDR, precum și al investițiilor conexe în conservarea, protejarea, promovarea și dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, dispunând de o alocare prevăzută din FEDR de aproximativ 8 miliarde de euro.

Aceste regiuni dispun de strategii cuprinzătoare vizând atingerea unui nivel mai ridicat de valoare adăugată nu doar prin investiții în inovarea din sectorul turismului, ci și prin stimularea unor repercusiuni mai semnificative la nivelul altor sectoare, cum ar fi industriile culturale și creative, sectorul agroalimentar, construcțiile etc.

*****

Prioritatea strategică 9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor

Intr-o economie bazata pe cunoaștere, viitorul industriei confecțiilor va depinde din ce în ce mai mult de capacitatea industriei de a asimila inovarea în vederea eficientizării și flexibilizării proceselor de producție structurilor organizaționale și a operațiunilor comerciale în strânsă corelația cu evoluția nevoilor clienților.

Studiile și analizele realizate la nivelul industriei textile au evidențiat faptul că Regiunea de Dezvoltare Sud-Est prezintă un potențial de dezvoltare foarte ridicat în ceea ce privește domeniul confecțiilor.

*****

Prioritatea transversală 1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies – KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă

Așa cum sunt definite de Comisia Europeană, tehnologiile generice esențiale sau Key Enabling Technologies – KET se referă la micro/nanoelectronică, fotonică, nanotehnologie, biotehnologie industrială, materiale avansate și tehnologii avansate de fabricație. Fiind tendințe în economiile

dezvoltate ale lumii, KET sunt asociate permanent cu un proces de cercetare – dezvoltare și inovare foarte intensiv, cu cicluri de inovare rapide, cheltuieli de capital mari și forță de muncă înalt calificată[3].

Din perspectiva Programului Orizont 2020, competitivitatea industrială și economică nu pot fi asigurate decât prin intermediul tehnologiilor generice esențiale. Având aplicații în multiple industrii, KET pot aduce inovație la nivel regional și pot susține dezvotarea economică. La nivelul întregii Uniuni Europene, țările se confruntă cu dificultatea de a transpune cunoștințele în produse și servicii concrete. Producția bazată pe KET este în scădere, patentele europene fiind intens exploatate în afara Europei.

*****

Prioritatea transversală 2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă

În prezent, resursa umană și informațiile sunt cele mai importante active ale unei organizații. Este imposibilă dezvoltarea unei organizații și implicit a unei regiuni sau țări fără utilizarea tehnologiei informației și comunicării. În acest context și specializarea inteligentă a unei regiuni este dependentă de TIC, indiferent de domeniul de specializare inteligentă identificat.

Industria TIC românească produce echipamente de calcul, transmisii de date și telecomunicații, software și servicii, având o rată de creștere pozitivă. În sectorul de software, dezvoltarea este remarcabilă, numărul specialiștilor fiind în continuă creștere. La nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est există numeroase centre universitare care formează specialiști TIC, dar și parcul de software de la Galați și diverse alte organizații care pot oferi locuri de muncă. Această forță de muncă înalt specializată în domeniul TIC poate contribui la dezvoltarea economică a regiunii și la implementarea TIC la nivelul tuturor domeniilor de specializare inteligentă identificate.

*****

Prioritatea transversală 3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare

Această prioritate urmărește, în primul rând, facilitarea accesului întreprinderilor la instrumentele

[3] Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation (RIS3), 2012

financiare cu scopul de a sprijini investițiile în cercetare-dezvoltare și inovare, în special cele private. Adesea, IMM-urile întâmpină dificultăți în a obține împrumuturi sau în a atrage capital privat, datorită riscului pe care îl prezintă, capacității de rambursare scăzute pe fondul înrăutățirii situației economico-financiare, reticenței instituțiilor financiare, garanțiilor limitate pe care le pot oferi. Pe lângă accesul greoi la finanțare, IMM-urile se mai confruntă cu dificultăți pentru dobândirea accesului la noile dezvoltări tehnologice, la transferul de cunoștințe și de tehnologie, sau la personal cu competențe avansate (riscul tehnologic).

Finanțarea unor proiecte tehnologice inovative care au ca scop realizarea unor inovări de produs sau de proces, va contribui la stabilitatea financiară a întreprinderilor care vor să fie performante pe piață prin producerea și comercializarea unor produse noi sau substanțial îmbunătățite.

Susținerea întreprinderilor inovative ar trebui să fie corelată cu prioritățile de dezvoltare identificate la nivelul Regiunii Sud-Est, astfel încât investițiile în cercetare, dezvoltare și inovare să genereze creștere economică, în primul rând, la nivel local.

*****

Prioritatea transversală 4. Susținerea clusterelor inovative

În viziunea multor experți economici și oameni de afaceri, bazată și pe experiența altor economii europene, clusterele pot impulsiona dezvoltarea economică și pot aduce o valoare adăugată mai mare.

În prezent, la nivelul regiunii Sud-Est funcționează 12 clustere care sunt specializate în diverse domenii precum turism, transport, construcții navale, confecții, dezvoltarea durabilă, bio-economie, IT, energie alternativă, sănătate. În concordanță cu domeniile de specializare inteligentă identificate, este importantă consolidarea rețelelor parteneriale existente prin creșterea numărului de proiecte de cooperare implementate și prin consolidarea capacității de administrare și comunicare la nivelul clusterelor funcționale. De asemenea, trebuie menționat faptul că la nivelul regiunii Sud-Est pot fi dezvoltate și alte clustere noi în domenii precum: industria alimentară, viticultură și industria petrochimică.

Susținerea activității clusterelor inovative și a altor structuri de cooperare economică trebuie să aibă la bază o infrastructură diversificată, modernă și dotată la standarde europene atât la nivel regional, cât și local. Este necesară extinderea și susținerea activității clusterelor inovative și a

altor structuri și rețele de cooperare precum și a activităților de promovare economică din Regiunea Sud-Est. De asemenea, este oportună o cât mai eficientă promovare a clusterelor inovative și a altor structuri și rețele de cooperare ca factori catalizatori în dezvoltarea economică și specializarea inteligentă la nivelul regiunii. În plus, în contextul specializării inteligente a Regiunii Sud-Est, dezvoltarea sau crearea de noi nișe este esențială, iar acest lucru poate fi realizat printr-o abordare inter și trans-sectorială.

*****

Prioritatea transversală 5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI

Creșterea inteligentă cu accent deosebit pe educație și dezvoltarea și valorificarea domeniului cercetării, dezvoltării, inovării reprezintă un vector de convergență în creșterea competitivității și a calității vieții la nivelul tuturor regiunilor de dezvoltare. În acest sens, cea mai mare contribuție o au resursele umane din acest domeniu, sprijinirea îmbunătățirii, diversificării și valorificării competențelor acestora devenind o prioritate nu numai la nivel național, ci și regional.

Obiectivul specific al acestei priorități este reprezentat de creșterea numărului de cercetători și de personal asimilat la nivelul institutelor de cercetare și agenților economici care desfășoară activități CDI.

Capitolul V. Definirea mixului de politici și a planului de acțiune

Planul de acțiune al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est în contextul specializării inteligente este format dintr-un set de propuneri de proiecte pilot în domeniul cercetării, dezvoltării, inovării, transmise de actorii cheie din regiune care activează în domeniul CDI și care pot contribui la implementarea eficientă a strategiei de specializare inteligentă. Propunerile de proiecte pilot de specializare inteligentă sunt corelate în mod direct cu prioritățile strategice pentru specializare inteligentă stabilite la nivelul regiunii. Portofoliul de proiecte propus accentuează rolul actorilor cheie din regiune în procesul de dezvoltare antreprenorială și reprezintă un instrument prin care strategia poate fi implementată în mod eficient și direcționată spre atingerea obiectivelor și rezultatelor propuse. Pe lângă acest rol, planul de acțiune al Regiunii de Dezvoltare Sud-Est și-a propus să identifice sursele de finanțare potențiale și beneficiarii eligibili pentru acestea.

Prin planul de acțiune aferent strategiei se propune orientarea eforturile actorilor cheie din Regiunea de Dezvoltare Sud-Est către realizarea unor obiective comune și către acționarea acestora într-o manieră coordonată și coerentă, care să permită atingerea rezultatelor și crearea de sinergii în domeniile de specializare inteligentă identificate.

Linii mari de acțiune corespunzătoare priorităților identificate

Ca urmare a analizei exhaustive realizate pentru elaborarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, a fost identificat și propus un set de priorități (9 priorități strategice corespunzătoare domeniilor de specializare inteligentă și 5 priorități tranversale), pentru care au fost stabilite obiective specifice și care a fost ulterior transpus în măsuri concrete și linii de acțiune specifice pentru dezvoltarea regională.

Liniile mari de acțiune, prezentate în cele ce urmează, reprezintă cele mai relevante măsuri din setul propus pentru fiecare prioritate strategică, care au un grad crescut de maturitate și care pot fi transpuse imediat în idei de proiecte sau acțiuni concrete de implementare.

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
Prioritatea strategică 1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor	• Sprijinirea înființării de întreprinderi care să aibă drept obiect de activitate cercetarea-dezvoltarea în biotehnologie; • Sprijin pentru activități de formare profesională a personalului angajat în organizații care dezvoltă și utilizează biotehnologii; • Facilitarea parteneriatelor cu entități de la nivel național sau internațional care activează în domeniul biotehnologiilor în care este integrat elementul de CDI, pentru asigurarea unui schimb de experiență și/sau personal specializat;	1. Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare – dezvoltare și inovare în PIB regional; 2. Creșterea numărului parteneriatelor public-private care să desfășoare activități CDI; 3. Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI; 4. Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori:
Prioritatea strategică 2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare	• Înființare unor clustere/grupuri operaționale în domeniul agroalimentar la nivelul Regiunii Sud-Est; • Îmbunătățirea infrastructurii de cercetare în sectorul agroalimentar și încurajarea parteneriatului public-privat.	
	•	
Prioritatea strategică 3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea desfășurării de activități CDI în domeniul soluțiilor de tip SMART CITY; • Suport pentru activități de formare profesională a personalului în vederea dezvoltării competențelor necesare în procesul de adoptare de soluții SMART CITY; • Sprijinirea clusterelor IT pentru dezvoltarea de soluții SMART CITY la nivelul regiunii;	
Prioritatea strategică 4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în construcția și reparația de nave; • Suport acordat pentru realizarea unor parteneriate public-private în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în domeniul construcțiilor și	

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
	reparațiilor de nave.	agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc.
Prioritatea strategică 5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea digitalizării porturilor și transportului naval; • Facilitarea participării entităților de cercetare-dezvoltare și inovare din regiune care desfășoară activități în domeniul digitalizării transporturilor navale în diverse parteneriate naționale și internaționale; • Suport acordat pentru realizarea unor parteneriate public – private în vederea cercetării-dezvoltării și inovării în domeniul digitalizării porturilor și transporturilor navale.	5. Creșterea numărului entităților care aplică tehnologiilor generice esențiale în activitatea desfășurată.
Prioritatea strategică6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în vederea valorificării surselor de energie alternativă	• Dezvoltarea culturilor agricole energetice-culture destinate obținerii de produse cum sunt: biocarburanții (biodiesel, motorină ecologică) și de energie electrică sau termică; • Realizarea unor cercetări experimentale în ceea ce privește utilizarea energiei maritime produsă de Marea Neagră (energia produsă de valuri); • Realizarea unor investiții în infrastructura de transport a energei produse din surse regenerabile;	
Prioritatea strategică 7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului	• Utilizarea tehnologiei pentru prevenirea poluării (monitorizarea video a zonelor care prezintă risc ridicat în acest sens); • Realizarea unor investiții în sistemele de monitorizarea a calității factorilor de mediu; • Organizarea unor competiții/concursuri de idei de proiect în domeniul ecoinovației.	
Prioritatea strategică 8. Soluții inovative de promovare a turismului	• Organizarea și dezvoltarea unei rețele de puncte de informare turistică la nivel regional; • Promovarea turismului ecologic în zone protejate,; • Dezvoltarea unor trasee inovatoare noi; • Implementarea unor soluții tehnice inovative pentru simplificarea	

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
	activităților turistice pe de o parte, iar pe de altă parte pentru creșterea gradului de securitate al turistului (cartografierea traseelor turistice cu ajutorul GPS-ului); • Dezvoltarea e-turismului în scopul asigurării unei cât mai bune promovări a potențialului turistic existent la nivelul Regiuni Sud-Est, mai ales pentru atragerea turiștilor străini.	
Prioritatea strategică 9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor	• Utilizarea unor soluții IT performante în procesul de producție; • Crearea unor incubatoare tehnologice în domeniul confecțiilor și textilelor, prin valorificarea unor oportunități de finanțare nerambursabilă; • Finanțarea unor proiecte de cercetare-dezvoltarea-inovare în domeniul textilelor și confecțiilor în vederea creării și testării unor produse experimentale, din categoria ”textilelor inteligente„ (tricoul luminos, confecțiile energetice, pulverul care verifică starea de sănătate a individului, etc.).	
Prioritatea transversală 1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies - KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea utilajelor, echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea cercetării – dezvoltării și inovării KET; • Suport pentru activități de formare profesională a personalului implicat în activități CDI în vederea dezvoltării competențelor necesare aplicării tehnologiilor generice esențiale.	
Prioritatea transversală 2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	• Sprijinirea investițiilor pentru procurarea echipamentelor hardware și instrumentelor software necesare în vederea informatizării și transferului tehnologic; • Sprijin pentru crearea și asigurarea funcționării de platforme electronice integrate la nivel regional prin care să se asigure diseminarea rezultatelor activităților de CDI și care să permită postarea anunțurilor pentru identificarea potențialilor parteneri pentru depunerea de	

Prioritatea strategică	Linii mari de acțiune (măsuri prioritare)	Obiective specifice
	proiecte de CDI.	
Prioritatea transversală 3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare - dezvoltare și inovare	• Sprijinirea achiziționării de brevete de către întreprinderile mici și mijlocii din Regiunea Sud-Est; • Suport pentru activități de formare profesională a personalului angajat în vederea dezvoltării competențelor necesare în procesul de inovare; • Dezvoltarea serviciilor de consultanță în domeniul inovării sub forma unor pachete de servicii integrate (servicii de consultanță, asistență și formare profesională în ceea ce privește transferul de cunoștințe, achiziția, protecția și valorificarea activelor necorporale, utilizarea standardelor și a reglementărilor care le conțin).	
Prioritatea transversală 4. Susținerea clusterelor inovative	• Promovarea activității clusterelor inovative pentru extinderea rețelei parteneriale cu noi membri; • Sprijinirea utilizării unor instrumente de management specifice care să sporească gradul de implicare al membrilor în vederea implementării de acțiuni specifice transferului tehnologic și de know-how; • Dezvoltarea cooperării cu parcuri științifice și tehnologice; incubatoare; centre de design etc. pentru a promova antreprenorialul în industriile emergente.	
Prioritatea transversală 5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI	• Atragerea tinerilor talentați spre cariera de cercetare prin organizarea de concursuri cu premii pentru soluții inovatoare; • Sprijinirea realizării de schimburi temporare de personal între entitățile de cercetare din mediul public și cel privat; • Sprijin pentru implementarea unui sistem integrat la nivel regional de premiere și recunoaștere a rezultatelor notabile din activitatea de CDI obținute de cercetătorii și personalul asimilat; • Integrarea doctoranzilor și a tinerilor doctori în proiecte de CDI;	

Intervale de timp propuse

Intervalul de timp propus pentru implementarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est este de 6 ani, acoperind perioada 2018-2023. Acest interval permite corelarea indicatorilor stabiliți în cadrul strategiei cu indicatorii de program monitorizați de către ADR Sud-Est în cadrul POR 2014-2020 și în cadrul POC 2014-2020, a căror valoare atinsă va fi raportată în anul 2023.

De precizat este și faptul că intervalul propus permite implementarea măsurilor în mod simultan, neexistând niciun raport de interdependență între acestea sau o ordine prioritară a acestora.

Surse de finanțare

În cadrul strategiei au fost prezentate succint principalele surse de finanțare a activității de cercetare, dezvoltare și inovare din România, mai multe informații și detalii referitoare la aceste programele și schemele de finanțare putând fi regăsite pe site-urile dedicate programelor de finanțare. Programele de finanțare abordate în cadrul prezentei strategii sunt:

- Orizont 2020;
- Planul Național de Cercetare – Dezvoltare și Inovare 2015 – 2020 (PNCDI III);
- Programul Operațional Regional 2014 – 2020 (POR 2014 – 2020);
- Programul Operațional Competitivitate 2014 – 2020 (POC 2014 – 2020);
- Programul Operațional Capital Uman 2014 – 2020 (PO CU 2014 – 2020);
- Planul Sectorial Agricultură și Dezvoltare Rurală - ADER 2020;
- Programul Interreg V-A România-Bulgaria;
- Programul de Cooperare Transfrontalieră Marea Neagră;
- Programul ”Dunărea” 2014-2020.

Capitolul VI. Integrarea mecanismelor de monitorizare și evaluare

Pentru a asigura o implementare de succes și eficientă a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est este necesar ca, pe lângă relevanța acțiunilor planificate pentru dezvoltarea regională, să se ia în considerare capacitatea de monitorizare și evaluare a rezultatelor obținute în urma implementării acțiunilor propuse, astfel încât, să se asigure atingerea obiectivelor propuse prin strategie și să se monitorizeze permanent nivelul de respectare a direcțiilor de acțiune stabilite. De asemenea, în situația în care acest lucru va fi necesar, monitorizarea și evaluarea strategiei vor permite ajustarea acțiunilor viitoare în conformitate cu contextul de implementare a acestora, astfel încât să fie atinse obiectivele și rezultatele planificate.

Procesul de monitorizare are rolul de a verifica dacă activitățile sunt planificate în mod corespunzător și dacă fondurile sunt corect folosite pentru obținerea indicatorilor de realizare imediată. În același timp, procesul de evaluare are rolul de a analiza efectele acțiunilor întreprinse (contribuția lor la schimbările observate și măsurate prin indicatorul de rezultat).

Activitatea de monitorizare a implementării Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est, implicit și a Documentului Cadru Regional, poate fi subsumată, din perspectiva resurselor financiare și umane implicate, activității de monitorizare a implementării proiectelor ce vor fi finanțate prin intermediul diverselor programe de finanțare, în contextul în care activitățile și rezultatele strategiei pot fi corelate cu aceste programe de finanțare.

De asemenea, pentru monitorizarea strategiei se propune colectarea de date și informații din surse precum: bazele de date ale Institutului Național pentru Statistică, autorități publice locale și centrale pentru proiectele finanțate din bugetul de stat sau local, firme ce-și desfășoară activitatea în domeniul Cercetare, Dezvoltare, Inovare pentru investițiile realizate din fonduri private.

În cele ce urmează, sunt prezentați indicatorii propuși la nivelul sistemului de monitorizare și evaluare a strategie. Orizontul de timp pentru implementarea strategiei este perioada 2018-2023, iar punctele de referință pentru evaluarea acesteia sunt anii 2020 și 2023, la

nivelul cărora se propune elaborarea unor Rapoarte de monitorizare a Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est, care să conțină informații despre perioada acoperită de raportul de monitorizare, o descriere a activităților desfășurate în procesul de monitorizare, o prezentare a măsurilor și acțiunilor care au făcut obiectul procesului de monitorizare, precum și opinii cu privire la progresul înregistrat în implementarea Strategiei de specializare inteligentă. Rapoartele de monitorizare vor fi discutate cu membrii Consorțiului Regional de Inovare, pentru a analiza progresul înregistrat în acțiunile implementate și a formula recomandări pentru implementarea viitoare a strategiei. De asemenea, Consorțiul Regional de Inovare va avea și rolul de a evalua stadiul de implementare a strategiei, pe baza indicatorilor propuși.

a. Indicatori de context

În conformitate cu viziunea de dezvoltare din perspectiva specializării inteligente la nivelul Regiunii de Dezvoltare Sud-Est, contextul evoluției regionale va fi monitorizat din perspectiva a două dimensiuni: economică și socio-demografică.

Nr. crt.	Dimensiune	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
1	Economică	Produsul Intern Brut la nivel regional	Ron	**++**
2		Unități locale actve	Număr	**+**
3		Întreprinderi inovatoare	Număr	**+**
4		Cheltuieli cu activitatea CDI	Ron	**+**
5	Socio-demografică	Forța de muncă	Număr	**+/-**
6		Cercetători	Număr	**++**

b. Indicatori de rezultat

Pentru furnizarea unor indicații cât mai specifice pentru implementarea strategiei, au fost definite obiective specifice al căror progres este cuantificat la nivelul indicatorilor de rezultat prezentați în continuare:

Nr. crt.	Obiectiv specific	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
1	Creșterea ponderii cheltuielilor cu activitatea de cercetare – dezvoltare și inovare în PIB regional	Ponderea cheltuielilor cu activitatea CDI în PIB regional	Procent	++
2	Creșterea numărului personalului implicat în activități CDI de la nivelul entităților care desfășoară activități CDI	Numărul personalului implicat în activități CDI	Număr	++
3	Crearea unor mecanisme care să faciliteze transferul rezultatelor CDI către potențiali utilizatori: agenți economici, instituții publice, ONG-uri, etc	Nr. proiectelor care facilitează transferal rezultatelor CDI către potențiali utilizatori	Număr	+
4	Creșterea numărului entităților care aplică tehnologiilor generice esențiale în activitatea desfășurată	Numărului entităților care aplică tehnologii inovative în activitatea desfășurată	Număr	+

c. Indicatori de realizare imediată

La nivelul Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii de Dezvoltare Sud-Est au fost definite 10 priorități strategice, aferente domeniilor de specializare inteligentă, și 5 priorități transverale, care vor contribui în mod sinergic pentru atingerea obiectivului general și a obiectivelor specifice

propuse în cadrul strategiei. Pentru aceste priorități, a fost definit următorul set de indicatori de realizare imediată.

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
1	Prioritatea strategică 1. Reducerea poluării mediului prin utilizarea biotehnologiilor	Număr de proiecte care utilizează biotehnologii pentru reducerea poluării	Număr	+
		Număr cercetători implicați în dezvoltarea de biotehnologii	Număr	+
2	Prioritatea strategică 2. Creșterea calității și cantității produselor alimentare prin biotehnologii agro-alimentare	Număr de proiecte care au creat produse alimentare sigure, accesibile și optimizate nutrițional	Număr	+/-
		Număr personal CDI implicat în dezvoltarea și aplicarea de biotehnologii agro-alimentare	Număr	+
		Numărul entităților care realizează produse alimentare utilizând biotehnologii agro-alimentare	Număr	+
3	Prioritatea strategică 3. Susținerea adoptării de soluții de tip SMART CITY la nivelul regiunii	Număr de parteneriate funcționale pentru implementarea de soluții SMART CITY	Număr	+
		Număr personal CDI implicat în dezvoltarea și implementarea de soluții SMART CITY	Număr	+
4	Prioritatea strategică 4. Soluții inovative în construcția și reparația de nave, cu impact minim asupra mediului	Număr de parteneriate public-private în domeniul CDI în domeniul construcțiilor și reparațiilor de nave	Număr	+
5	Prioritatea strategică 5. Digitalizarea porturilor și transportului naval și reducerea impactului nociv asupra mediului	Număr parteneriate public-private în vederea CDI în domeniul digitalizării porturilor și transporturilor navale.	Număr	+
6	Prioritatea strategică 6. Susținerea cercetării-dezvoltării și inovării în	Număr de proiecte care utilizează surse de energie alternativă	Număr	+

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
	vederea valorificării surselor de energie alternative			
7	Prioritatea strategică 7. Investiții în eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului	Număr de proiecte care utilizează eco-tehnologii pentru reducerea poluării mediului	Număr	+
8	Prioritatea strategică 8. Soluții inovative de promovare a turismului	Număr de proiecte care promovează turismul ecologic	Număr	++
		Număr de proiecte care utilizează soluții tehnice inovative pentru simplificarea activităților turistice	Număr	+
9	Prioritatea strategică 9. Susținerea inovației de produs și de proces în industria confecțiilor	Număr de proiecte în domeniul confecțiilor care propun activități inovative	Număr	+
		Număr inovații de proces realizate în industria confecțiilor	Număr	+
		Număr inovații de produs realizate în industria confecțiilor	Număr	+
10	Prioritatea transversală 1. Susținerea aplicării tehnologiilor generice esențiale (Key Enabling Technologies – KET) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Număr de proiecte care prevăd tehnologii generice esențiale sau Key Enabling Technologies – KET	Număr	+/-
		Număr personal CDI implicat în proiecte care prevăd tehnologii generice esențiale (KET)	Număr	+
11	Prioritatea transversală 2. Susținerea implementării tehnologiei informației și comunicării (TIC) la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Numărul de contracte referitoare la consolidarea relațiilor parteneriale de transfer tehnologic	Număr	+
		Număr angajați implicați în implementarea TIC la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Număr	+
		Numărul de	Număr	+

Nr. crt.	Prioritate	Indicator propus	Unitate de măsură	Tendință evolutivă estimată
		contracte/acorduri în vederea realizării de transfer tehnologic		
12	Prioritatea transversală 3. Susținerea întreprinderilor care desfășoară activități de cercetare – dezvoltare și inovare	Cheltuieli totale cu CDI la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Lei	+
		Numărul de salariați ce desfășoară activități CDI la nivelul domeniilor de specializare inteligentă	Număr persoane	+
		Numărul de patente înregistrate de entități private	Număr	+/-
13	Prioritatea transversală 4. Susținerea clusterelor inovative	Numărul de servicii noi din sfera CDI dezvoltate de clustere pentru partenerii activi	Număr	+/-
		Numărul de parteneri înscriși la nivelul clusterelor	Număr	+
		Numărul clusterelor noi care desfășoară activități CDI în domeniile de specializare inteligentă.	Număr	+
14	Prioritatea transversală 5. Dezvoltarea capitalului uman implicat în activități CDI	Numărul de personal din activitatea de CDI din mediul public și mediul privat	Număr persoane	+
		Număr personal CDI care a beneficiat de formare profesională	Număr persoane	+

Concluzii

Strategia de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est a fost elaborată pe baza unei analize holistice a specificului regional, în urma căreia au rezultat o serie de concluzii privind potențialul de specializare și avantajele specifice teritoriului. Acestea pot fi abordate din perspectiva specializării inteligente și pot asigura îndeplinirea dezideratului propus pentru strategie, acela de a asigura un cadru favorabil actorilor cheie din regiune care, prin dezvoltarea unor inițiative concrete de acțiune în domeniile de specializare inteligentă, să producă un impact pozitiv în raport cu dezvoltarea sustenabilă a regiunii. Analiza a fost completată cu rezultatele obținute din cercetarea de tip cantitativ (chestionare aplicate actorilor cheie din regiune, reprezentanți ai helixului cvadruplu) și de tip calitativ (focus grupuri organizate cu actorii cheie din regiune, pe domenii de specializare inteligentă).

Specializarea inteligentă a Regiunii Sud Est reprezintă un obiectiv ambițios, ce presupune parcurgerea unui proces amplu de schimbări structurale, planificate pe termen mediu și lung, dar ale cărui rezultate pot determina transformarea fundamentală a climatului socio-economic existent la nivel regional.

Elaborarea Strategiei de Specializare Inteligentă a Regiunii Sud-Est nu ar fi fost posibilă fără sprijinul și implicarea factorilor de decizie și actorilor cheie din regiune, astfel că echipa de elaborare a strategiei adresează mulțumiri reprezentanților mediului public, mediului academic, privat și societății civile, care pe parcursul activităţilor desfăşurate s-au implicat în mod activ în oferirea de sprijin și opinii pertinente cu privire la potențialul de specializare inteligentă în regiune.